

2005 YILINDA PARA VE KUR POLİTİKASI

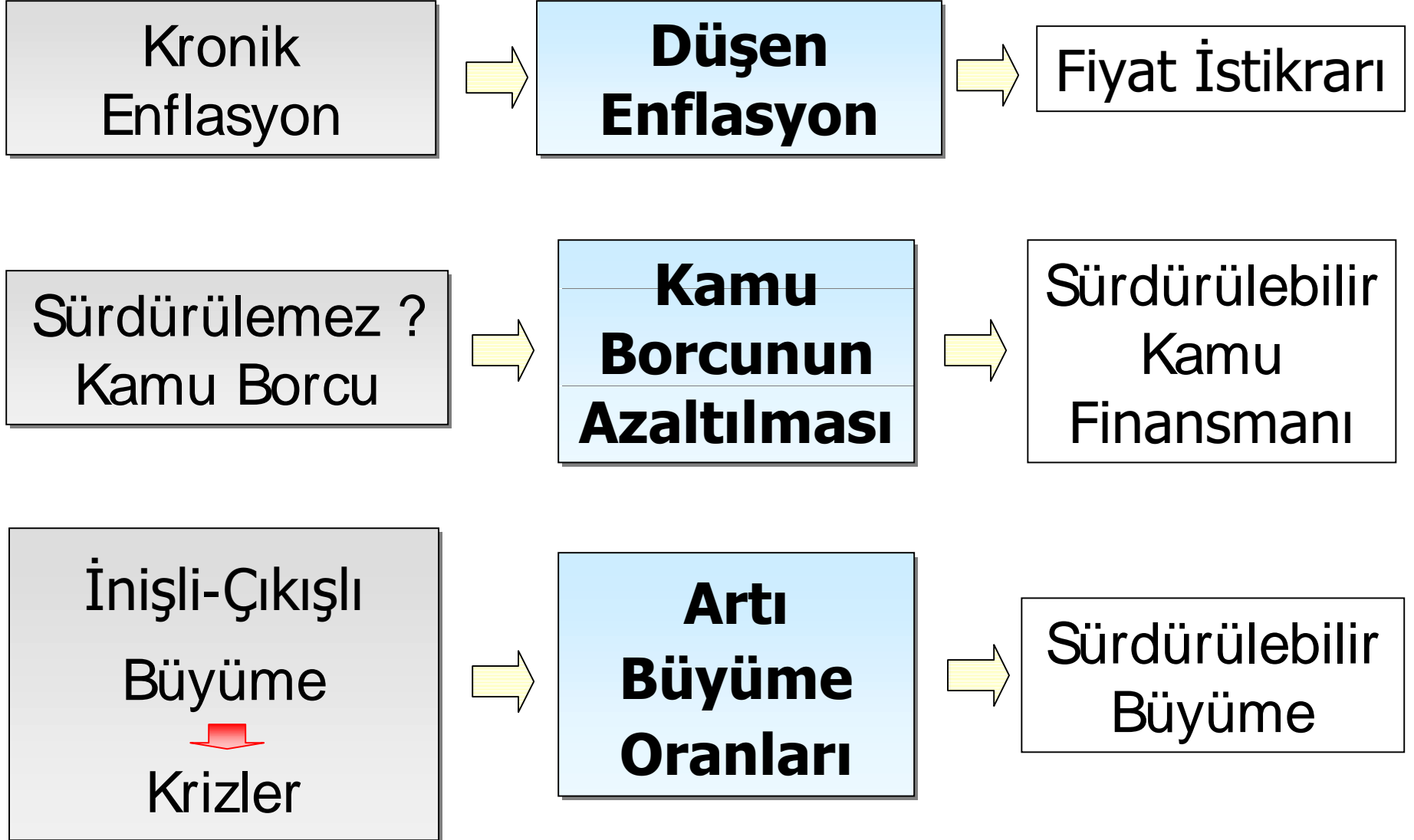
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Aralık 2004

Geçmiş

Bugün

Gelecek

ENFLASYON

Düşen Enflasyon - TÜFE

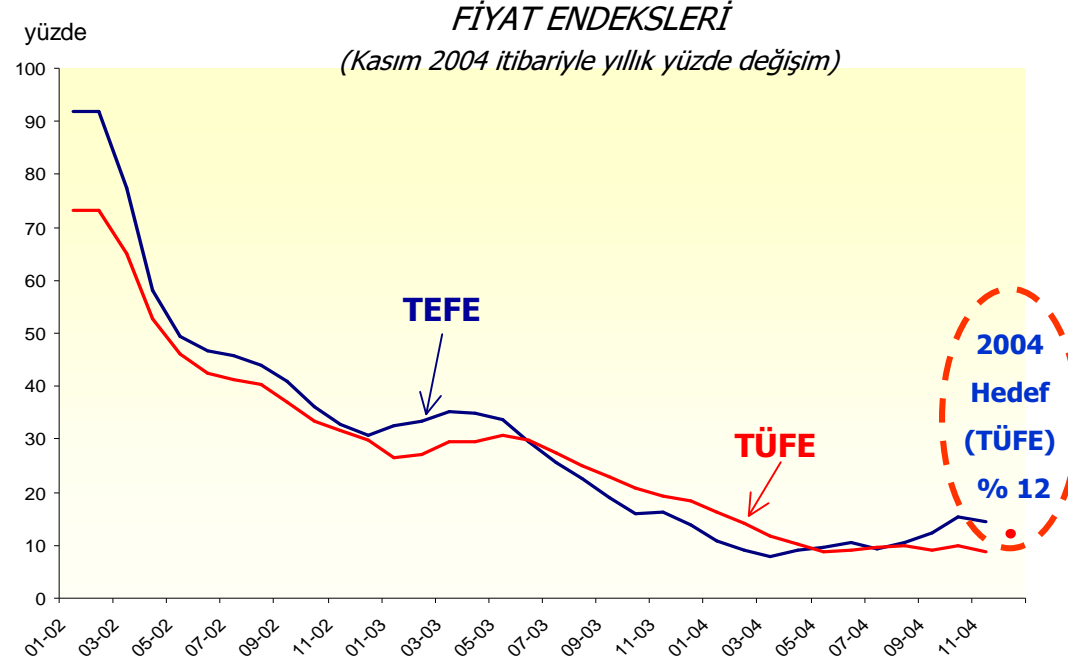
TÜFE'nin düşmesini sağlayan unsurlar nelerdir ?

2001 ⇨ % 68.5; 2004 Kasım ⇨ % 9.79

- **Merkez Bankası bağımsızlığı**
  - Kasım 2001'den beri
- **Enflasyondaki ataletin azalması**
  - İletişim politikası
- **Sıkı para ve maliye politikaları; kontrollü iç talep artışı**
  - Büyüme engellemez.
- **Verimlilik artışı, reel ücretlerin seyri**
- **Hedefle büyük ölçüde uyumlu gelirler politikası**
- **Üretici ve tüketici davranışlarının değişmesi**
- **Enflasyon-döviz kuru ilişkisinin zayıflaması**

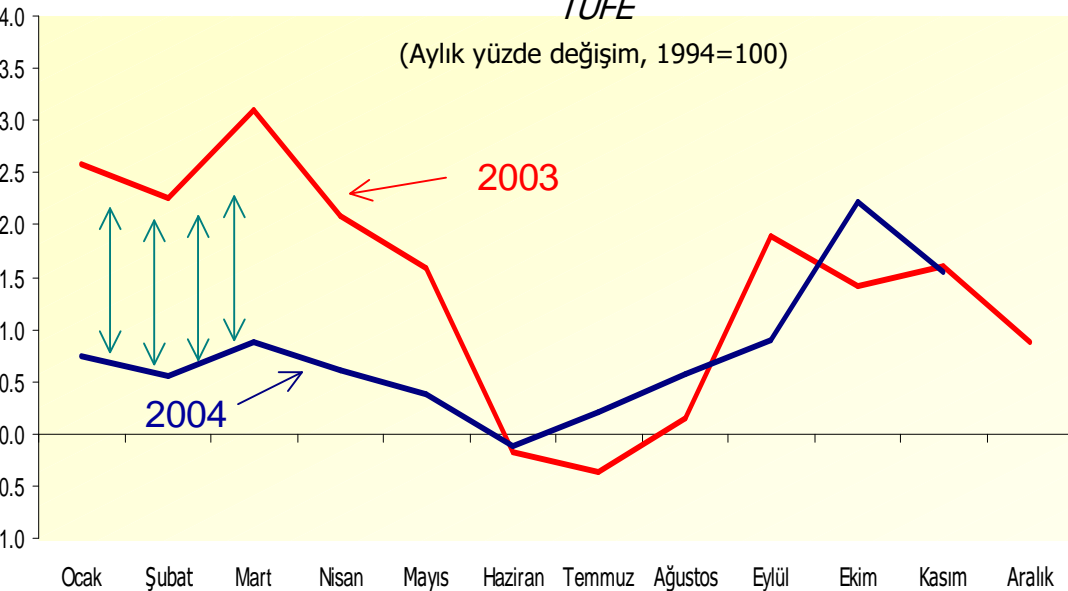
Düşen Enflasyon

TÜFE: Ocak – Kasım 2004

İlk on bir ay birikimli % 8.8

- Talepteki canlanma ertelenmiş talep; yarı dayanıklı mallarda artış; ancak yaygın değil.
- Çıktı açığı sürüyor.
- Kredilerde artış ağırlıklı olarak tüketici kredilerinde; ancak yavaşlama eğilimi
- Özel ulaşım araçları, mobilya - ev eşyası; enflasyon eğiliminin üzerinde
- **Hizmetler - mal fiyat artışında fark açık**
  - Kira, eğitim: Kâr marjlarını artırıcı; geçmiş enflasyona endeksli fiyatlandırma davranışları
- TEFE artışı: Ana metal, petrol, kamu
  - TÜFE üzerindeki etkisi sınırlı
  - **TEFE hedef değil.**

Yıl içindeki seyir: Baz etkisi

- 2004 I. yarısında hızlı bir düşüş
II. yarısında yükselme eğilimi

2004 yıl sonu % 12 TÜFE hedefi tutacak.
2005 yılı ilk aylarında baz etkisi

Düşen Enflasyon – Görünüm

2004 KASIM İTİBARIYLA YILLIK ENFLASYON (TÜFE) ORANLARI (yüzde)

1. İsrail *	0.80
2. Singapur*	1.90
3. Güney Afrika*	2.40
4. Şili	2.50
4. Malezya*	2.50
6. Çek Cum.	2.90
7. Tayland	3.00
8. Kore	3.32
9. Slovenya	3.60
10. Hindistan*	4.00
11. Peru	4.10
11. Çin*	4.10
13. Polonya*	4.52
14. Arjantin	5.40
15. Meksika	5.50
16. Bulgaristan*	5.77
17. Kolombiya	5.80
18. Endonezya*	6.22
19. Macaristan*	6.30
20. Slovak Cum.	6.34
21. Brezilya*	6.86
22. Filipinler	7.60
23. Uruguay	8.20
24. Ukrayna**	9.70
25. TÜRKİYE	9.79
26. Romanya*	10.80
27. Rusya***	11.40
28. Belarus	14.35
29. Venezuela	19.50

30 yılın en düşük enflasyon rakamı

- Ancak, **fiyat istikrarı** henüz **sağlanmış değil.**

- Halen en yüksek enflasyona sahip ülkelerden biri

Yıl sonu TÜFE hedefleri:

2005 → % 8

2005 yılı beklentileri % 8.7; güvenilirlik farkı 0.7

2006 → % 5

2007 → % 4

Enflasyon hedefi daha güvenilir bir nominal çapa

* Ekim 2004, ** 11 aylık birikimli, *** Eylül 2004

Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

1- İç talep artışına dikkat edilmeli, tüketimdeki canlanma kontrollü olmalı.

- Güven endeksleri istikrarlı; mobilya-ev eşyası; özel ulaşım araçları

2- Reform yorgunluğu oluşmasına fırsat verilmemeli.

- Sadece mevcut reformların korunması değil; sürecin devamı, daha ileriye götürülmesi önemlidir: Latin Amerika deneyimi unutulmamalı.

3- Dış Şoklar

- İstikrarda mesafe ile şokların etkisi daha az

4- Bekleyişler iyi yönetilmeli.

- En küçük bir hata yapılmamalı.

5- Kamu fiyat ayarlamaları ve gelirler politikası hedef enflasyon ile uyumlu olmalı.

- Mali disiplin, kamu mal ve hizmetlerinde fiyat artışı ile değil; verimlilik artışı ile sağlanmalı.

6- Ekonomideki iyileşme sonucu ortaya çıkacak canlanma kâr marjlarını artırma fırsatı olarak görülmemeli.

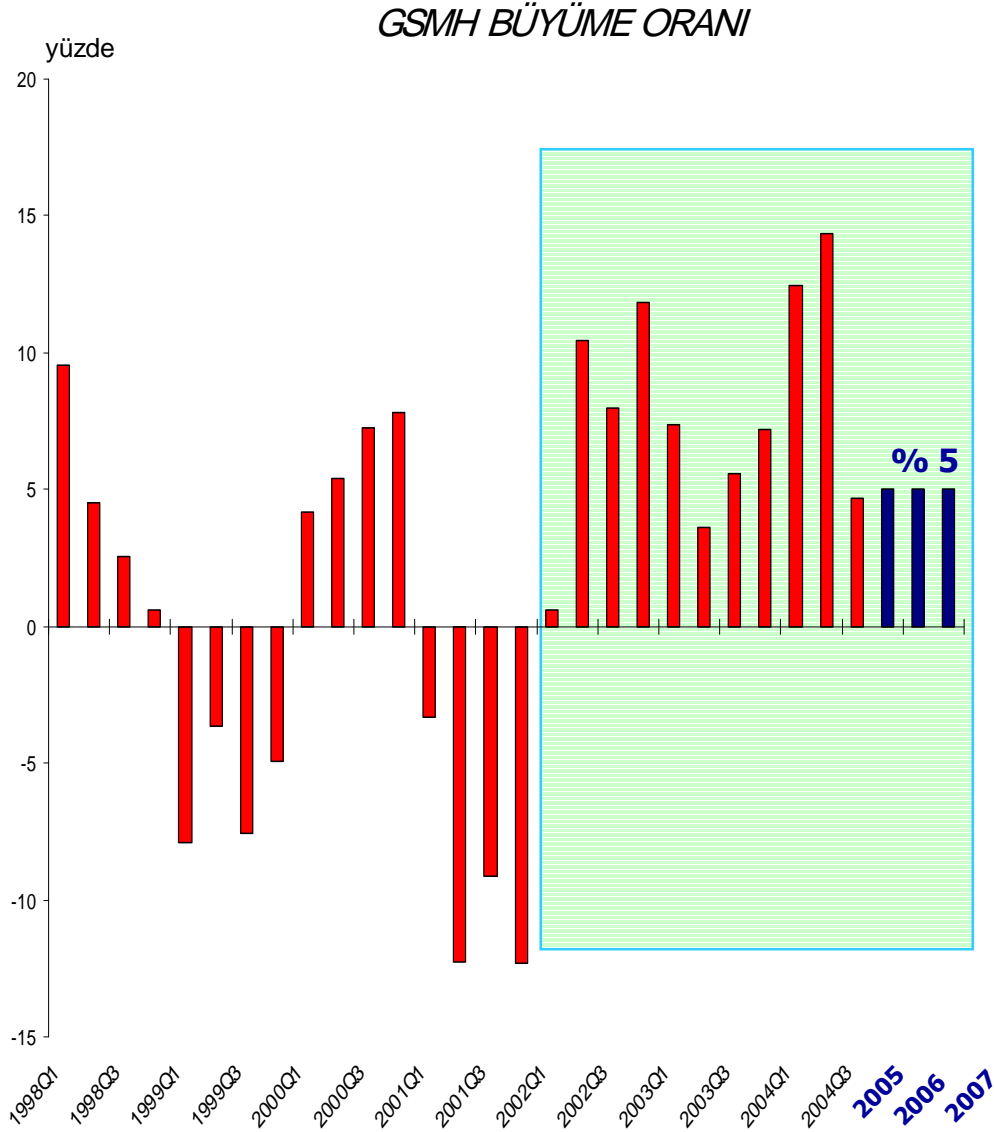
7- Tarım ve enerji fiyatları

% 8 hedefini gözden geçirmeye gerek var mıdır? Hayır.

BÜYÜME

Artı Büyüme Oranları

2001 yılına göre reel

büyüme **% 22.6**

2002'den bu yana, üç yıl üst üste

artı ve yüksek büyüme oranları

2004 yılı ilk iki çeyrek çok yüksek

büyüme rakamları, alınan tedbirlere

paralel olarak **III.çeyrekte**

yavaşlama: 9 aylık % 9.7

2005

2006

2007

büyüme

tahmini

% 5

Artı Büyüme Oranları – Değişen Dinamikler

Büyümenin dinamikleri geçmişten farklıdır:

1- Enflasyon düşerken yüksek büyüme hızları

2- Sıkı maliye politikası büyümeye destek:

- Yüksek ve kırılğan kamu borcu koşullarında faizler ve bekleyişlere olumlu etki

3- Özel kesime dayalı bir büyüme:

- Kamu yatırımcı ve düzenleyici olarak iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde büyüme potansiyelini artırıcı alanlara yönelmeli.

4- İhracatın katkısı artmakta

5- Verimlilik:

- Büyümeye en çok katkı
- 2001'den beri verimlilik artışı % 36

Artı Büyüme Oranları – Değişen Dinamikler

Büyümenin dinamikleri geçmişten farklıdır:

6- Yatırım

- Büyüme yatırımları değil, yatırımlar büyümeyi takip etmekte
- Neden? Yatırımcıların ve reel sektörün;
  - Elde edilen kazanımların,
  - Enflasyondaki düşüşün kalıcılığına inanması gereklidir.
- Güven artışı devam eder; kazanımlar korunur ve ileri götürülürse ➡ Yatırımlar ve istihdam artacaktır.

7- İstihdam

- 2001'den itibaren işsiz kişi sayısında ciddi artış; 2003 II. çeyreğinden itibaren azalma eğilimi, 2004 III. çeyrek işsizlik % 9.5
- Değişen dinamikler ve istikrar ortamı istihdam artışını kalıcı kılacaktır.
- Sosyal politikalar ve istihdam politikaları ile desteklenmelidir.
- Doğrudan yabancı yatırımların, yapısal reformların ve emek piyasasına yönelik mikro düzenlemelerin katkısı olacaktır.

**Tüm bu yapı ile büyüme sağlam temeller üzerinde şekillenmekte;
Ancak sürdürülebilir büyüme diyebilir miyiz?**

Artı Büyüme Oranları– Sürdürülebilir Büyüme

**Tanım olarak
sürdürülebilir büyüme**

- **Fiyat istikrarının bozulmadığı**
- **Ekonomik göstergeler ile makro ekonomik dengelerin uyumlu olduğu;** Cari açık/GSMH, toplam talep vb.
- **Potansiyel büyüme** seviyesine yakın
- **5 yıl ve üzeri** büyüme dönemleri

- Büyümeyi **başlatan** stratejiler ile büyümeyi **sürdürülebilir** kılacak stratejiler farklıdır.
- Kısa vadedeki büyüme **uzun vadeli büyümenin garantisi değildir.**

- **Sürdürülebilir büyüme,** büyümeyi başlatan reformlardan çok daha geniş kapsamlı ve zor reformlar gerektirir; nedir bunlar ?

- **Verimlilik ile iç ve dış şoklara karşı esnekliği artıracak** bir yapının oluşturulması, korunması ve geliştirilmesi: Bankacılık, vergi reformları, kayıtdışının önlenmesi, iyi yönetim.

**Ülkemizin ihtiyacı yüksek hızlarda dengesiz bir büyüme değil,
makro ekonomik hedefler ile uyumlu, sürdürülebilir büyümedir.**

Nasıl olacak ?

Sürdürülebilir Büyüme

1- Bankacılık Sektörü Reformu

Türk bankacılık sektörü geçmişte aracılık işlevini etkin bir şekilde gerçekleştirememiştir. Neden?

Çünkü gelişmesi gereken

Reel Sektör

Bankacılık Sektörü

ilişkisi iken, gelişen

Kamu Sektörü

Bankacılık Sektörü

ilişkisi olmuştur.

Reel Sektör – Bankacılık Sektörü ilişkisi nasıl güçlendirilir?

- Kamu borç stokunun azaltılması
- Fiyat istikrarının sağlanması
- **Bankacılık sektörü reformu**

Sürdürülebilir Büyüme

1- Bankacılık Sektörü Reformu:

Önemli ölçüde ilerleme kaydedilmiştir.

Sektöre ilişkin reformun ana unsurları nelerdir?

• Bankalar Kanunu'nun kapsamlı gözden geçirilmesi, **yeni Finansal Hizmetler Kanun Taslağı**: Yasal çerçevenin AB standartları ile daha uyumlu hale getirilmesi, etkin gözetim / denetim mekanizmalarının tesisi.

• Kamu bankalarının yeniden yapılandırma işleminin tamamlanması ve piyasa koşulları elverdiğinde özelleştirilmesi,

• Banka-dışı mali kuruluşlar düzenleme ve denetim sorumluluğunun Hazine'den BDDK'ya aktarılması ve sigorta şirketlerinin durumuna karar verilmesi,

• Kredilendirmede modern anlamda risk yönetiminin yapılması,

Bankacılık - reel sektör ilişkisinin sadece kredi kullanımına değil, risk yönetimine de yönelik olması,

Şirketlerin mali yapılarının daha sağlıklı olmasını getirecek ve şirketlerin de modern yönetim tarzlarını benimsemeleri, daha şeffaf mali tablolar oluşturmaları bu sürece yardımcı olacaktır.

Sürdürülebilir Büyüme

2- Vergi Reformu- Kayıtdışı Ekonomi

- Etkin çalışmayan bir vergi sistemi;
Son derece düşük doğrudan ve dolaylı efektif vergi oranları *

- Kayıtlı ekonominin vergi yükü çok ağır

Vergi reformu mutlaka yapılmalı: 2005 yılında yeni önlemler

- Daha etkin vergi kontrolleri
- Gelir idaresinin yeniden yapılandırılması
- Vergi mevzuatının basitleştirilmesi
- Vergi tabanının genişletilmesi
- Kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınması
- Kamu ve özel sektör reformlarının eş zamanlı yapılması

3- İyi Yönetişim:

- Hukukun üstünlüğü,
- Devlet hizmetlerinin kalitesi,
- Siyasal açıklık ve hesapverebilirlik,
- Siyasal istikrar,
- Mevzuat ve düzenlemelerin etkinliği,
- Yolsuzlukların önlenmesi.

- Güçlü ve kalıcı bir ekonomik performansa ulaşmak için hayati unsur

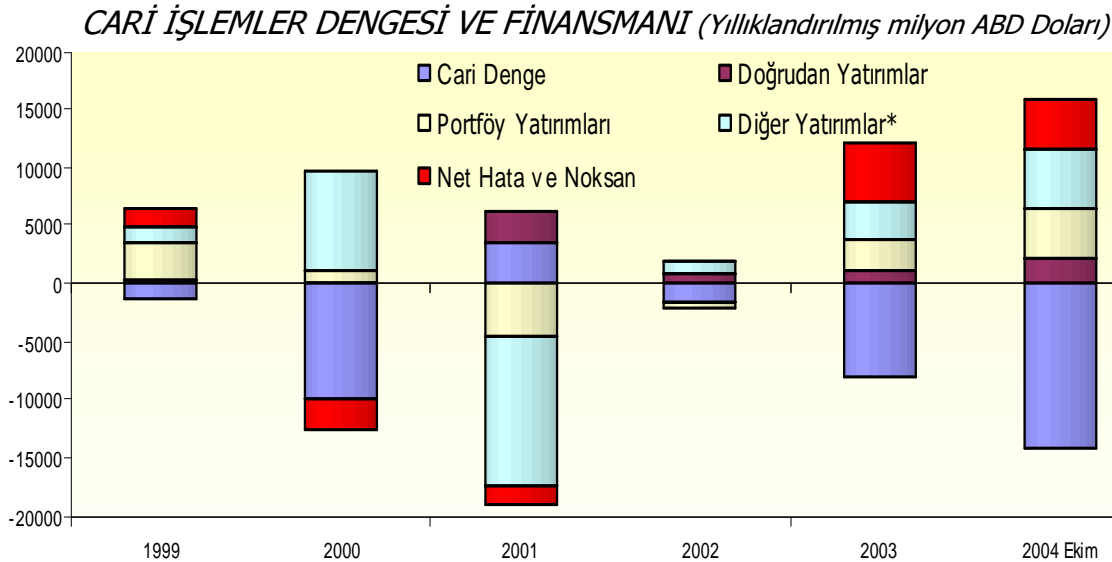
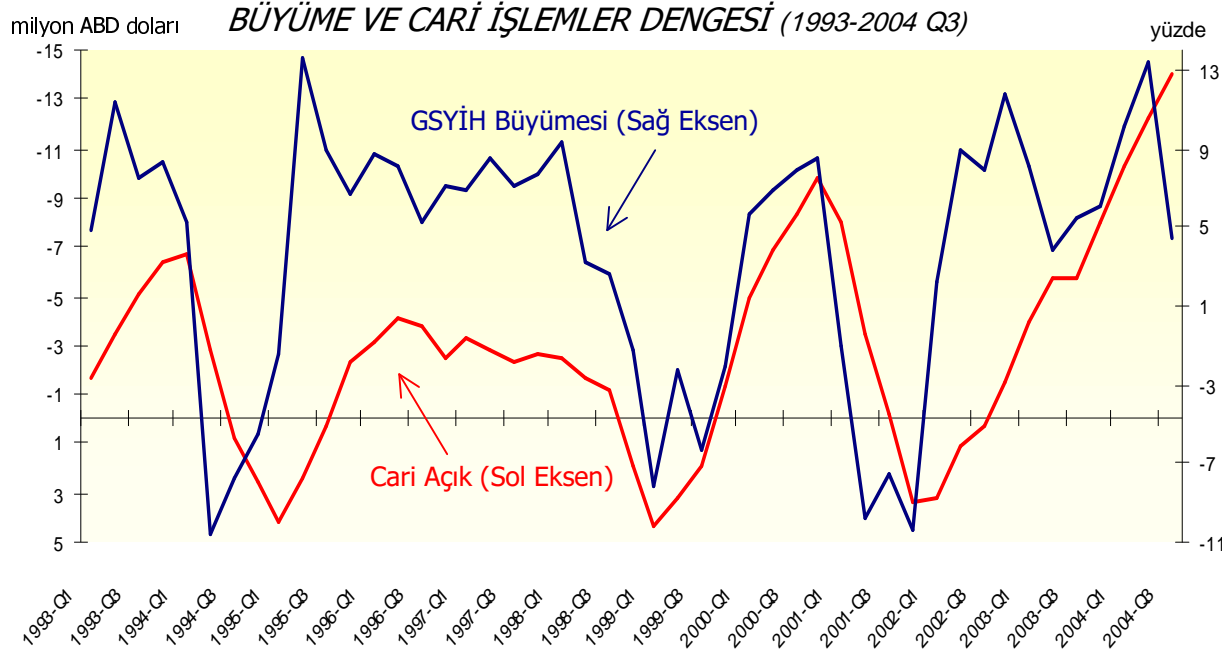

İlerleme kaydedildi, ancak bu alanda daha çok adım atılmalı.

* **Efektif Doğrudan Vergi Oranı** = Bir ülkede yaratılan bir birim gelirden alınan vergi oranıdır.

Efektif Dolaylı Vergi Oranı = Bir ülkede yapılan bir birim harcamadan alınan vergi oranıdır.

Büyüme – Cari Açık

2004 yılında cari açık, % 5 büyüme öngörüsü çerçevesinde tespit edilen oranın üzerinde.

• **% 5' in üzerinde** gerçekleşen bir büyümenin cari açığı artırması doğal bir sonuçtur.

• Tartışmalar değişen koşullar ve alınması gereken tedbirler çerçevesinde olmalı.

• Cari açık / GSYİH tahminleri :

2005 ⇒ **% -3.7**

2006 ⇒ **% -3.4**

2007 ⇒ **% -3.0**

* Diğer Yatırımlar: Ticari ve finansal krediler

Kaynak: DİE, TCMB

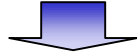
Büyüme – Cari Açık

BUGÜN KOŞULLAR FARKLI;

1- Dalgalı kur rejimi:

- Geçmişe baktığımızda "ödemeler dengesi krizi" ile karşılaşan hemen hemen bütün ülkelerde sabit veya öngörülebilir kur rejimleri

1980-2001 yılları arasında biz dahil 19 ülkede 52 adet ödemeler dengesi krizi*

Bu krizlerden:

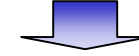
Yönetilen kur rejiminde olan kriz sayısı = 51

Dalgalı kur rejiminde olan kriz sayısı; Arjantin = 1

Arjantin 1989 yılında yönetilen kur rejimi uygularken bir krizle dalgalı döviz kuru rejimine geçmiş, ancak kriz süreci devam ettiği için 1990 yılında dalgalı kur rejimi altında tekrar kriz yaşamış, sonrasında ise yönetilen kur sistemine geri dönmüş ve iki kriz daha yaşamıştır.

Yönetilen kur rejiminde gerçekleşen krizlerden **12 tanesinde kur rejimi değişikliği**

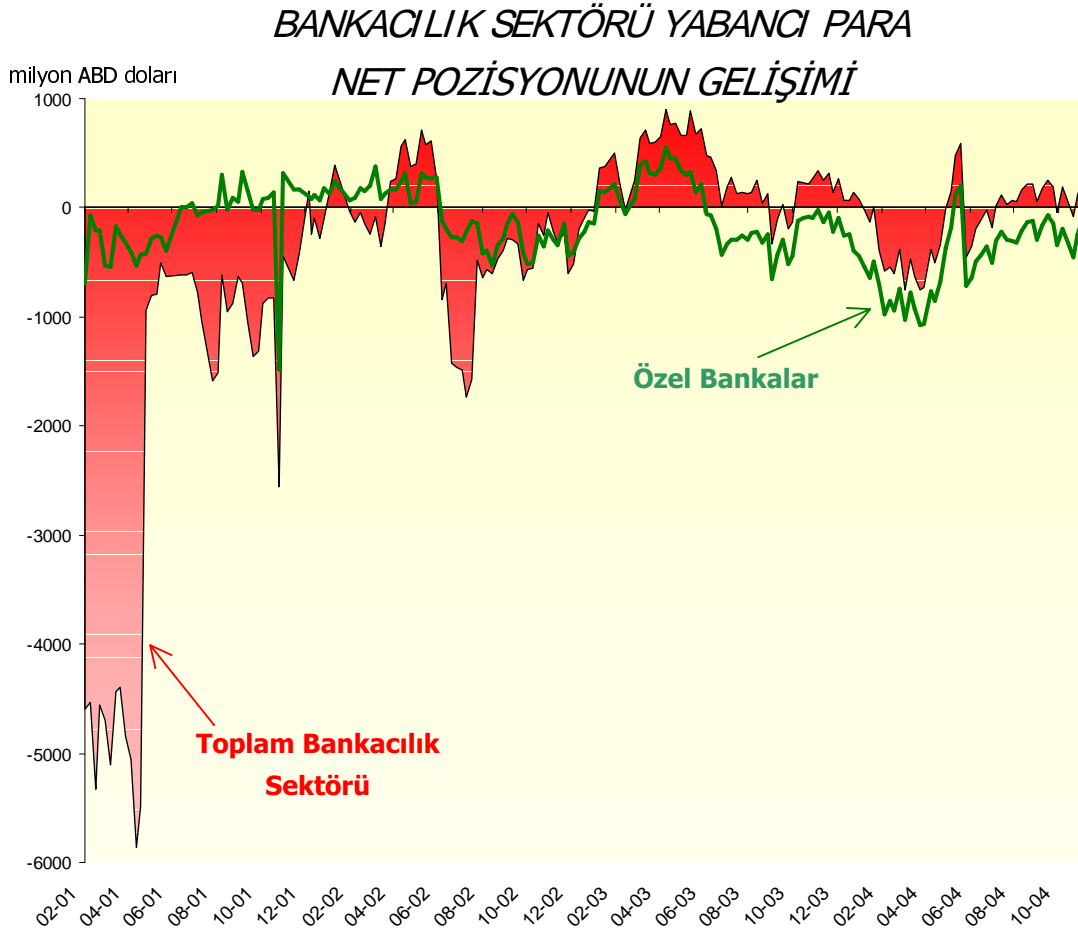

- **Dalgalı kur** rejimine geçiş
- Dalgalı kur rejimine geçildikten sonra **tekrar ödemeler dengesi krizi olmamış**: Dalgalı kur şok emici.
- Rejim değişikliği öngörmeyip / yapmayıp, **yönetilen kur rejimine devam edenlerde**** ise muhtelif nedenlerle **ekonomik kırılganlık** ve **peşpeşe krizler**.

* Kaminsky ve Reinhart (1999:492-494) makalesinde yer alan krizler ve ek olarak Brezilya 1999, Arjantin 2000, 2001 ve Türkiye 2001 krizleri değerlendirmeye alınmıştır.

** Venezuela bir krizle serbest dalgalı kur rejimine geçmiş ancak tekrar yönetilen kur rejimine geçtikten sonra yeniden krizler yaşamıştır.

Büyüme – Cari Açık

Kaynak: TCMB, BDDK

2- Daha güçlü bankacılık sistemi

- Bankacılık sektörü açık pozisyonu daha az
- Reel sektör açık pozisyonlarına dikkat:
Geçmiş eğilimlere dönmek risk

Çözüm:

- Bankacılık sektöründe modern anlamda risk yönetiminin gelişmesi → Şirketlerin mali yapılarının daha sağlıklı olması
- Bankacılık sektörünün denetimi
↓
Kurumlar gerekli uyarıyı ve denetimi yapmalı.

Büyüme – Cari Açık

BUGÜN KOŞULLAR FARKLI;

1- Dalgalı kur rejimi:

- “Ödemeler dengesi krizi” ile karşılaşan hemen hemen bütün ülkelerde sabit veya öngörülebilir kur rejimleri

2- Daha güçlü bankacılık sistemi

3- TL suni olarak değerli tutulmamakta

- Merkez Bankası'nın 2002-2004 arasında 15 milyar ABD dolarlık döviz alımı
- Döviz rezervi yüksek seviyelerde

4- Kısa vadeli sermaye teşvik edilmemekte

- Döviz kuru riski piyasada

5- Sıkı para ve maliye politikaları

6- Daha düşük enflasyon

- Bir program tamamlanmakta; yeni program
- Daha uzun vadeyi görme olanağı + politikalara güven enflasyon hedefi gelecek için güvenilir bir çapa

7- Ekonomide son 3 yılda **dengelerin bir üst düzeye** taşınması + **dünyada derinleşen ticari ve finansal entegrasyon** eskisine oranla daha yüksek cari açık sürdürülebilirliği

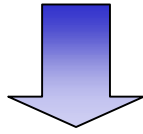
8- Gerektiğinde seçici ek mali önlemler

FAİZ ORANLARI

İmkansız Üçlü

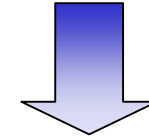

Sermaye Hareketleri

Kısıtlı

1- Hem faiz oranları hem de döviz kurları kontrollü

Serbest

2- Döviz kurları kontrollü faiz oranları serbest:
Pasif para politikası

3- Faiz oranları kontrollü döviz kurları serbest:
Aktif para politikası

Sonuç: Sermaye hareketleri serbest iken hem faiz oranları hem de döviz kuru kontrol edilemez.

Kısa Vadeli Faiz Oranları

Temel politika aracı: Kısa vadeli faiz oranları

Kararlar nasıl alınır? Sadece gelecekteki enflasyon

**Gelecekteki enflasyonu
öngörebilmek için nelere bakılır?**

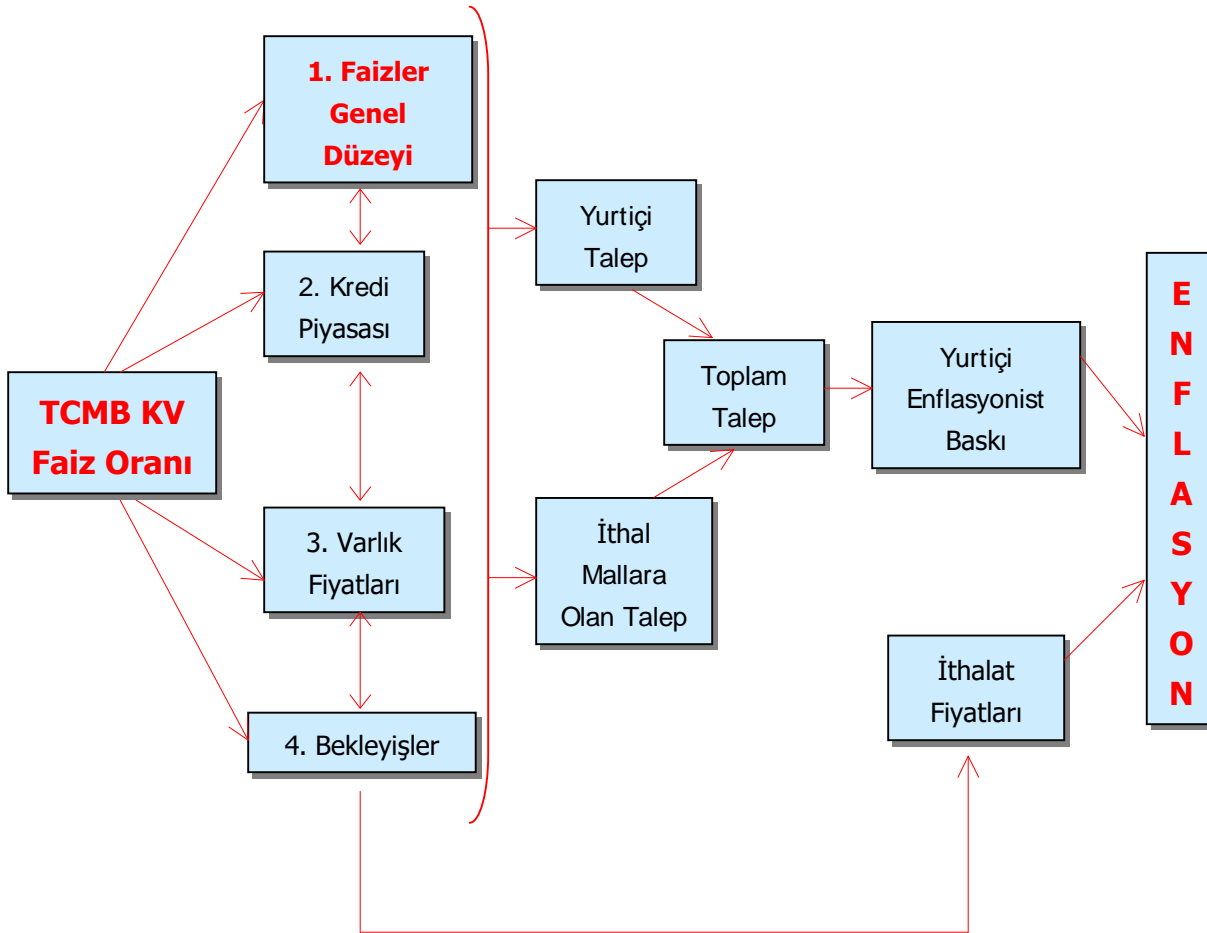

Geniş bilgi seti

- Toplam arz ve talep; maliye politikası göstergeleri, parasal göstergeler ve kredi büyüklükleri
- Enflasyon bekleyiş anketleri ve Merkez Bankası'nın içsel enflasyon tahminleri
- Ücretler, istihdam ve işgücü birim maliyetleri, verimlilik
- Kamu ve özel sektörün fiyatlandırma davranışları
- Döviz kurları ve ödemeler dengesi
- Dış ekonomik gelişmeler

Faiz Oranları

BASİTLEŞTİRİLMİŞ BİR AKTARIM MEKANİZMASI

1. TCMB Faizleri - Faizler

Genel Düzeyi

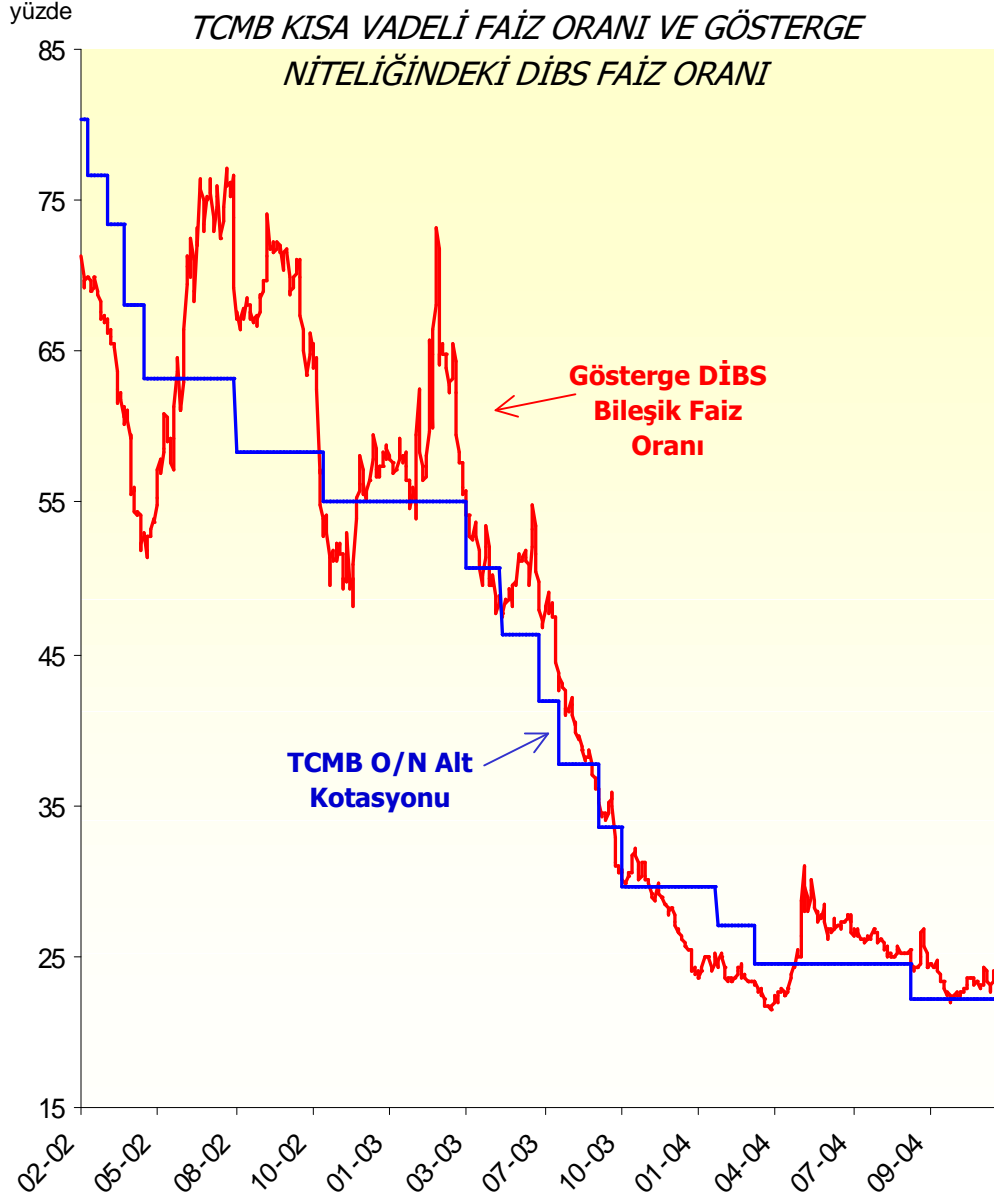
- Faizler genel düzeyi: Aktarım mekanizması kanallarından biri
- TCMB'nin amacı: Kendi faizlerini değiştirerek faizler genel düzeyini aynı yönde hareket ettirmek

- TCMB faiz oranlarını

düşürebilir, yükseltebilir veya değiştiremeyebilir.

Ancak, ➡

Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

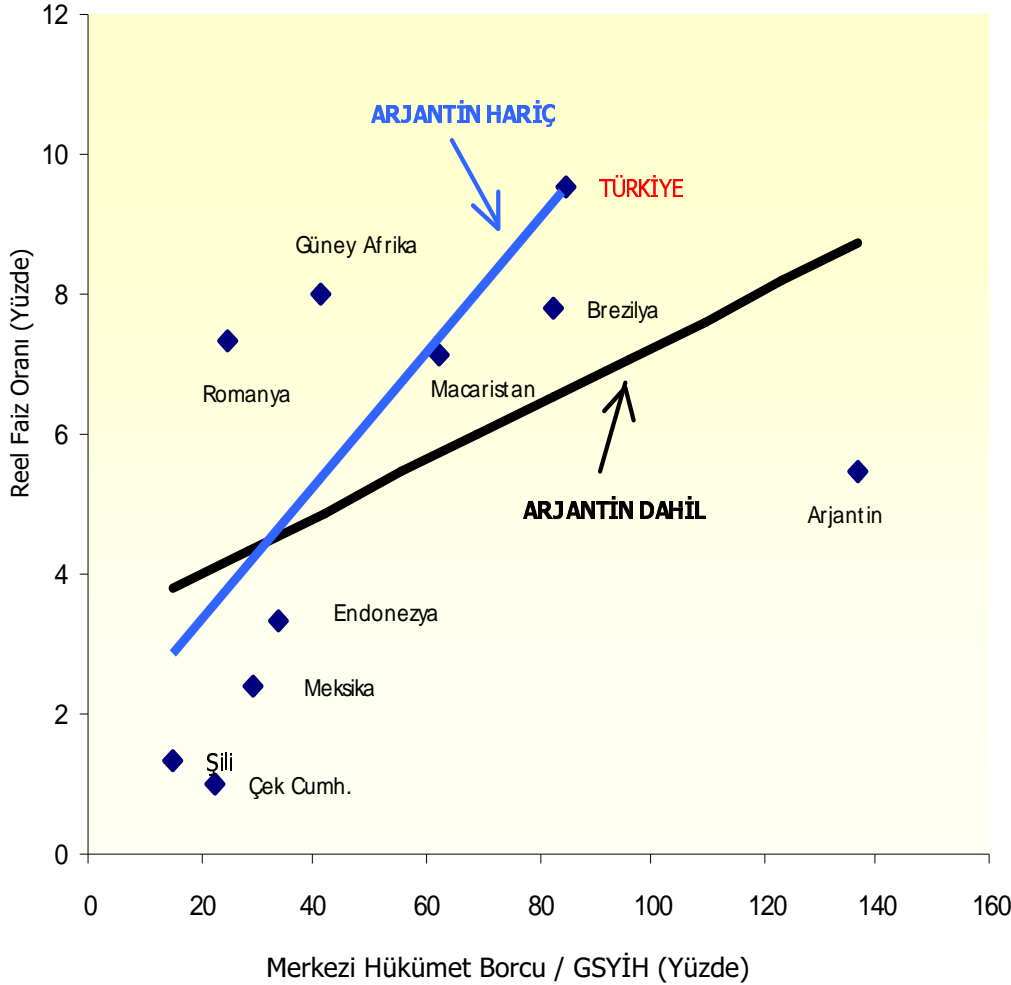
1. TCMB Faizleri - Faizler Genel Düzeyi

- Kısa vadeli faiz oranlarını düşürerek faizler genel düzeyini ve reel faiz oranlarını kalıcı olarak düşürmek mümkün olmamıştır.

Faiz Oranları

BORÇ STOKU / GSYİH VE GERÇEKLEŞEN REEL FAİZ ORANI (2003)

Kaynak: TBMM'nin Ulusal İstatistik Kuruluşları

2. Faizler Genel Düzeyi – Reel Faiz Oranları

- Son iki yıl içinde;
  - Reel faizlerde 15 puanın üzerinde,
  - Nominal faizlerde ise 45 puanın üzerinde düşüş.
- Faiz oranları halen yüksek. **Neden ?**
  - **Enflasyon beklentileri** hedefle uyumlu; ama
  - Yüksek kamu borç stoku; **risk primi hala yüksek.**
- Reel faiz oranlarının düşmesi için
  - Kamu borç stokunun azaltılması,
  - Sürdürülebilir kamu finansmanı,
  - Ekonomik kırılma risklerini azaltacak reformlar.

Faiz Oranları

3. TCMB Faizleri – Döviz Kuru

Aktarım mekanizmasının bir diğer kanalı ⇨ Varlık fiyatları - döviz kuru

Kısa vadeli faiz oranları düşürüldüğünde ⇨ **Üç tür gelişme**

1

Türk lirası cinsinden varlıkların getirisi düşer.

Döviz talebi artar.

TL üzerinde **değer kaybetme** baskısı

2

Gidişatla ilgili olumlu sinyal

Güven artar.

Ters para ikamesi güçlenir.

TL üzerinde **değer kazanma** baskısı

3

Döviz kuru,

ekonomik

temellerden kopuk

hareket edebilir: Döviz

likiditesi, yatırımcı

davranışları, farklı

bekleyişler

DÖVİZ KURLARI

Kur Rejimi – Kur Politikası

Döviz kuru rejiminin seçimi
Hükümet ile birlikte

Dalgalı Kur Rejimi

Döviz kuru politikasının
uygulanması

Merkez Bankası

Merkez Bankası Kur Politikasını Nasıl Uyguluyor ?

I - Aşırı Oynaklığa Karşı
Müdahaleler

- Her iki yöndeki aşırı oynaklığı önlemek için $\Rightarrow$ kur istikrarı
- Oynaklığın nedenlerine bakılarak
- Duyuru ve uyarılarla da olabilir.

II - Rezerv Biriktirme
Amaçlı Müdahaleler

- Döviz arz fazlasının sterilize edilmesi
- Seviyeyi etkilemeden, dalgalı kur rejimi ile tutarlı
- Şeffaf yöntemlerle

**Merkez Bankası'nın Türk lirasını değerli tutmak
gibi bir politikası yoktur.**

Döviz Kurunun Seviyesini Ne Belirliyor?

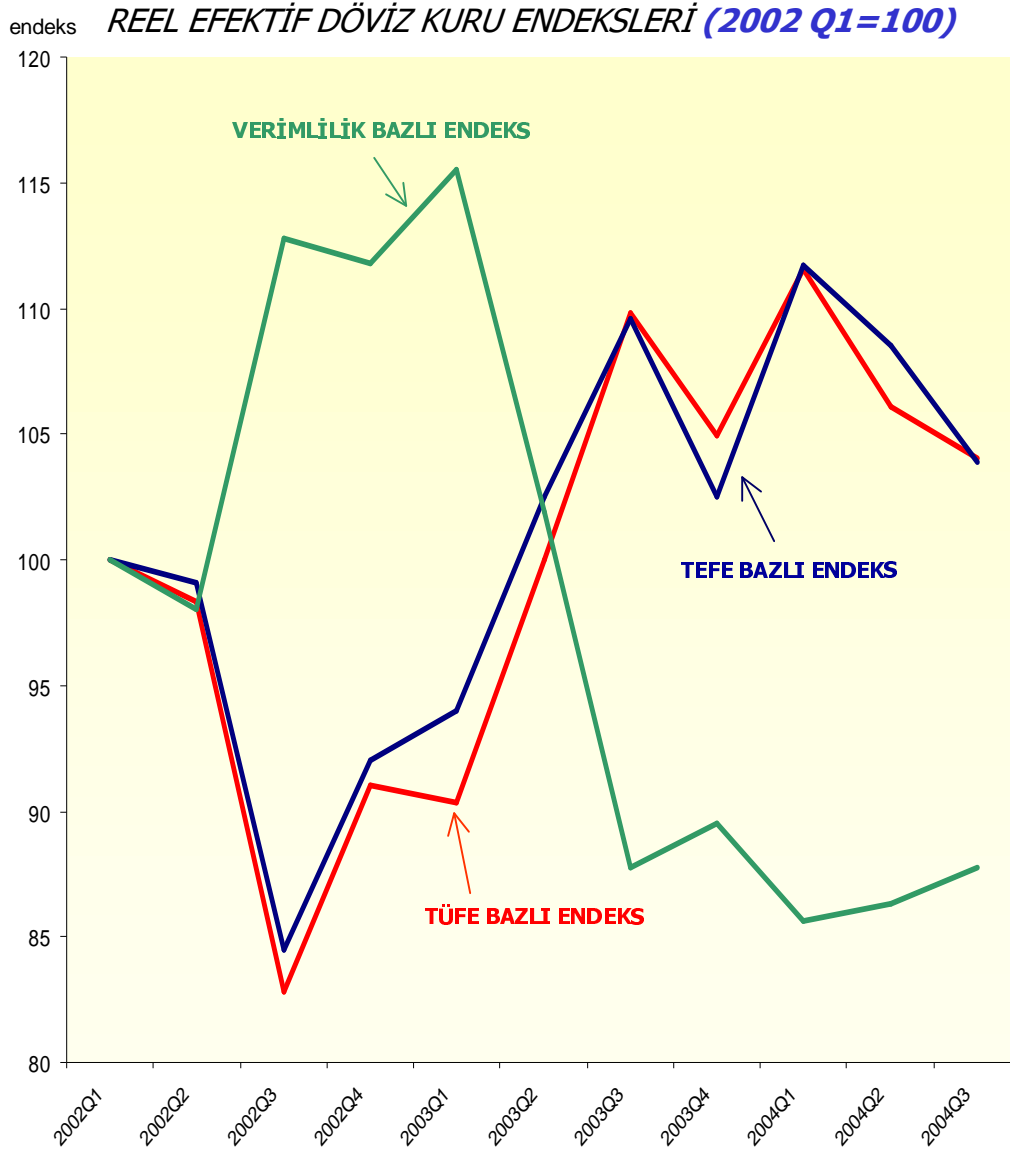
Kısa vadede

- İstikrar Programındaki gelişmeler
- Kamu borç stoku ve risk primi
- Bekleyişler; özellikle **ödemeler dengesi bekleyişleri**
- Dış gelişmeler
- Piyasadaki oyuncuların davranışları

Uzun vadede

- Yapısal reformlar ve verimlilik üzerine etkileri
- Ekonomideki devresel hareketler
- Ekonomik temeller; enflasyon, büyüme vb.

Türk Lirası Aşırı Değerli mi Değil mi?

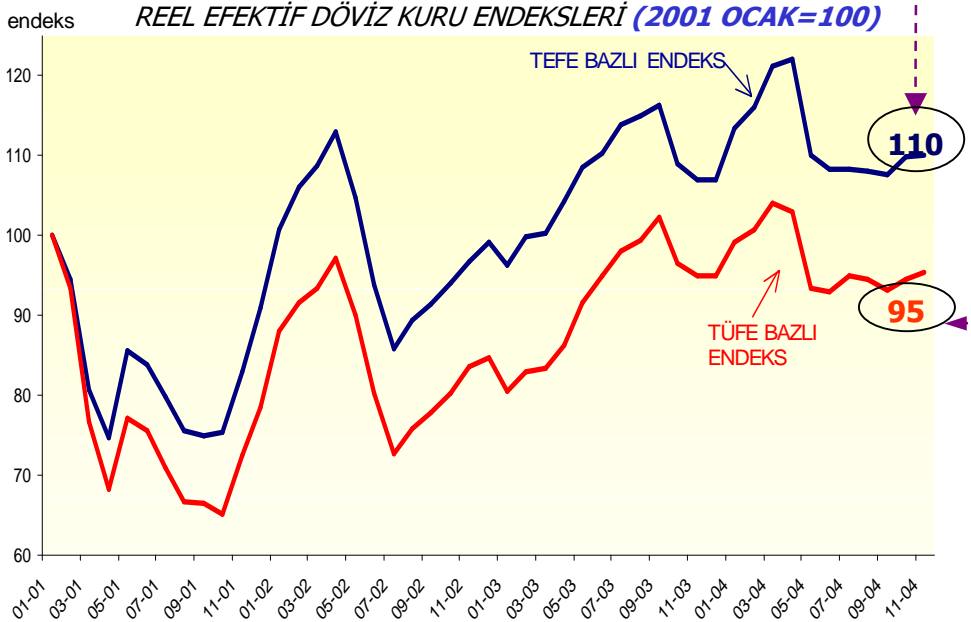
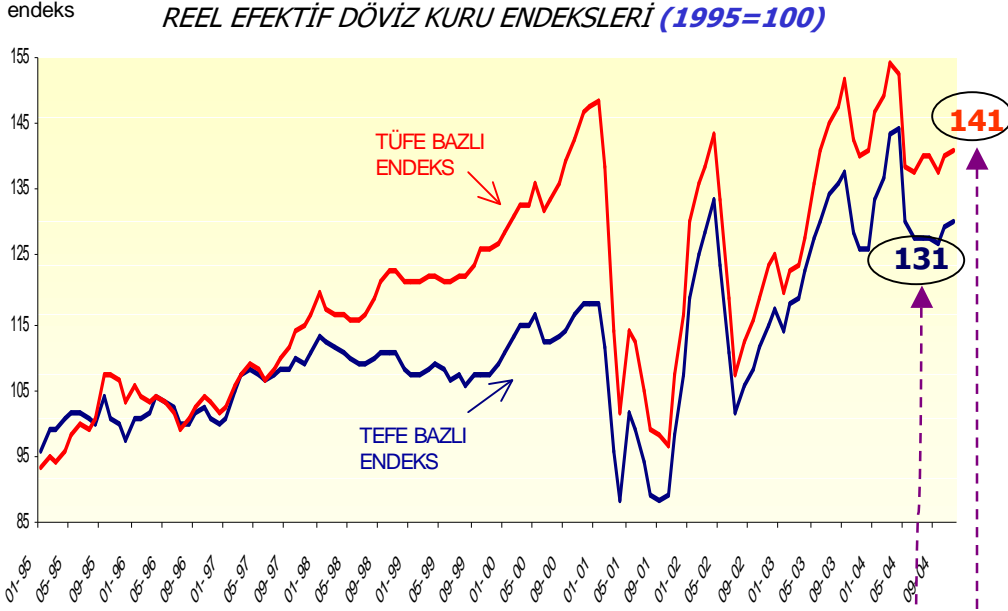
Kaynak: DİE, TCMB

Reel kur endeksi uluslararası rekabeti ölçmek için yaygın kullanılan göstergelerden biri

1- Farklı Endeksler

- Verimlilik ya da birim işgücü maliyet endeksleri kullanılarak hesaplanan, TÜFE ya da TEFE bazlı endeksten farklı hatta tam tersi sonuçlar

Türk Lirası Aşırı Değerli mi Değil mi?

2- Baz Yılı

- Doğru **baz yılı**: Hem iç hem de dış dengenin sağlanmış olması koşulu lazım.

3- Uzun Vade

- Hesaplanmasında ülkelerarası göreceli değişimler esas alınmakta ve ancak uzun dönemde bu değişimler kura yansımakta

TL'nin Değer Kazanması ya da Kaybetmesi Bir Sonuçtur.

Olumlu Süreç

Ekonomide iyileşme, olumlu dışsal şoklar
ya da olumlu beklentiler:

Portföy tercihleri değişir, TL'ye geçiş
Sermaye girişi ya da giriş beklentisi

Döviz arz fazlası

TL üzerinde değerlenme baskısı

Merkez Bankası Ne Yapabilir ?

Kısa vadeli faiz
oranları sadece
enflasyona
yönelik

O halde;

- Döviz arz fazlası dalgalı kur rejimi ile tutarlı, şeffaf politikalarla sterilize edilir: Döviz Alım İhaleleri,
- Aşırı oynaklık halinde doğrudan müdahale.

Olumsuz Süreç

Ekonomide kötüleşme, olumsuz dışsal şoklar
ya da olumsuz beklentiler:

Portföy tercihleri değişir, yabancı paraya geçiş
Sermaye çıkışı ya da çıkış beklentisi

Döviz talep fazlası

TL üzerinde değer kaybetme baskısı

Merkez Bankası Ne Yapabilir ?

Kısa vadeli faiz
oranları sadece
enflasyona
yönelik

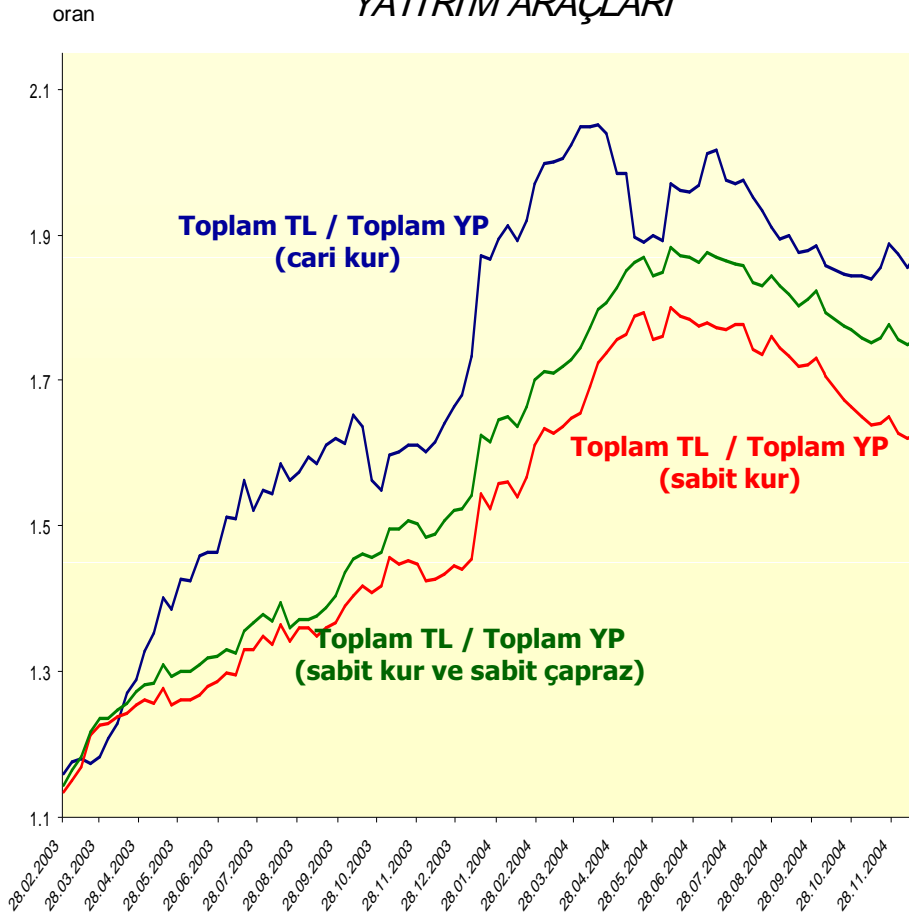
O halde;

- Duyuru ve açıklamalarla ekonomik birimlerin uyarılması,
- Aşırı oynaklık halinde doğrudan müdahale.

Para İkamesi, Ters Para İkamesi

TÜRK LİRASI YATIRIM ARAÇLARI / YABANCI PARA YATIRIM ARAÇLARI*

Ters para ikamesi süreci

- Kendiliğinden gelişen bir süreç değil
- **Ekonomik istikrarın yan etkisi**
- **2003 yılından itibaren** yatırımcıların portföy tercihlerinde TL araçların payında **artış**
- Son dönemde **duraklama;**
  - IMF-faiz dışı fazlaya ilişkin tartışmalar
  - AB'yle üyelik süreci
  - YTL'ye geçiş

* İmar Bankası ödemeleri nedeniyle mevduat rakamında ani artış görülmektedir.

Türk Lirası Cinsinden Araçlar = Mevduat + DİBS (gerçek kişi) + Yatırım Fonları + Repo

Yabancı Para Cinsinden Araçlar = Mevduat + DİBS (gerçek kişi) + Eurobond (gerçek kişi)

Kaynak: TCMB

Dalgalı Kur Rejimi –Türk Lirasında Oynaklık

Döviz kurundaki oynaklık giderek azalmaktadır:

- Dalgalı kur rejimine uyum sağlanmasında alınan mesafe ve,

- Para ve kur politikalarının kararlılıkla ve şeffaf bir şekilde uygulanması,

sonucu döviz kurundaki oynaklık diğer dalgalanan ülke paraları ile benzer seviyelere

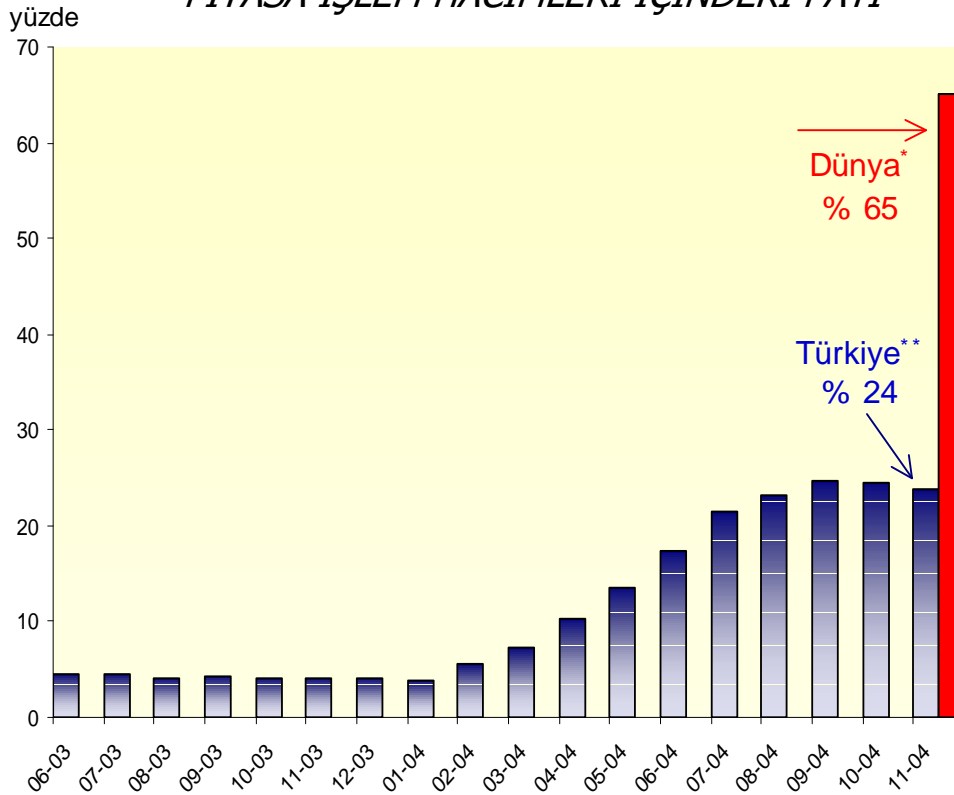
yaklaşmıştır.

- Unutulmamalıdır ki döviz kuru oynaklığı **belirsizlik değil**, bir **risktir** ve

yönetilebilir.

Oynaklık – Vadeli İşlemler Piyasası

VADELİ PİYASA İŞLEM HACİMLERİNİN SPOT+VADELİ PİYASA İŞLEM HACİMLERİ İÇİNDEKİ PAYI

* Nisan 2004 günlük ortalama

** Altı aylık hareketli ortalama

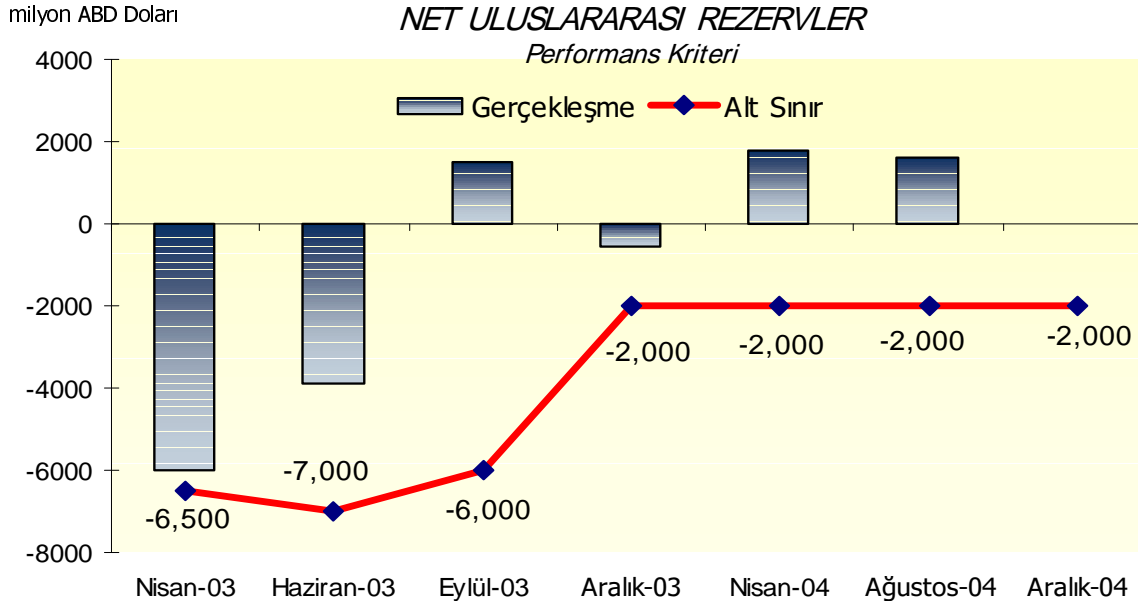
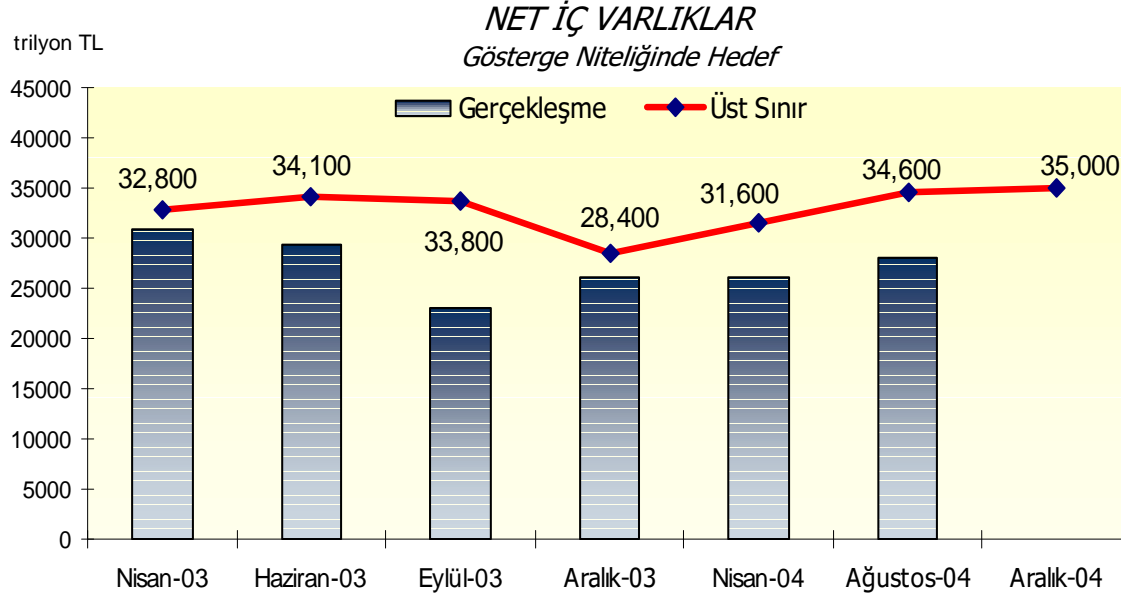
Kaynak: TCMB, BIS

Döviz kuru riskinden korunmak amacıyla vadeli işlemler piyasasının gelişmesi gerekmektedir.

- Ülkemizde, döviz cinsinden vadeli işlem hacminin toplam işlem hacmine oranı dünya ortalamasının çok altındadır.
- Bu çerçevede,
  - Bankacılık sektörünün, türev piyasaların gelişmesi ve işlerlik kazanması için çaba göstermesi gerekmektedir.
  - TCMB her türlü desteği vermektedir.

PIYASALAR

Para Programı Gerçekleşmeleri

Kaynak: IMF Niyet Mektubu

Sıkı para politikası

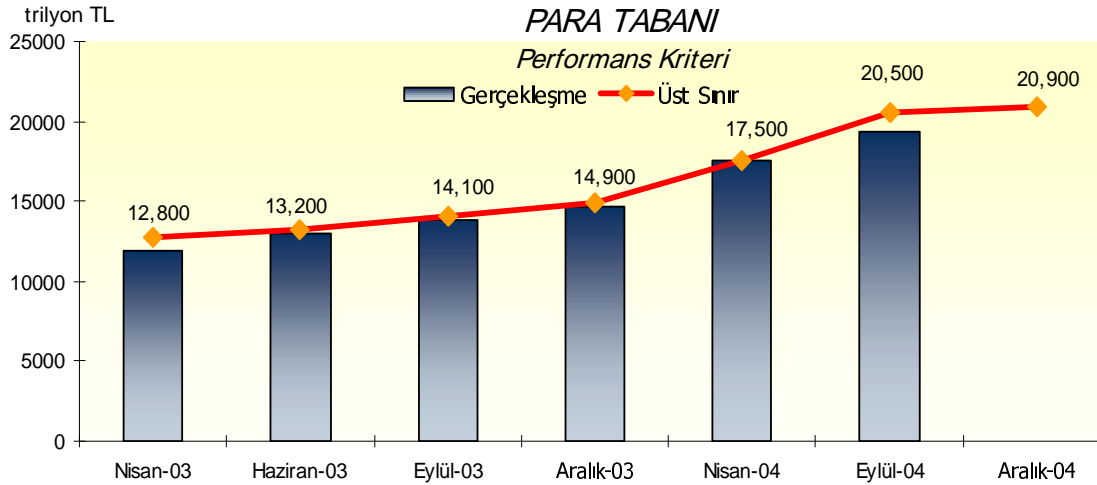
- Öngörülen şekilde

uygulanmıştır.

- NİV ve NUR

hedeflerine ulaşılmıştır.

Para Programı Gerçekleşmeleri

Para tabanı ilk hedeflerden bir miktar yüksek: Revize edildi.

- Para talebinde artış;
enflasyonist değildir:

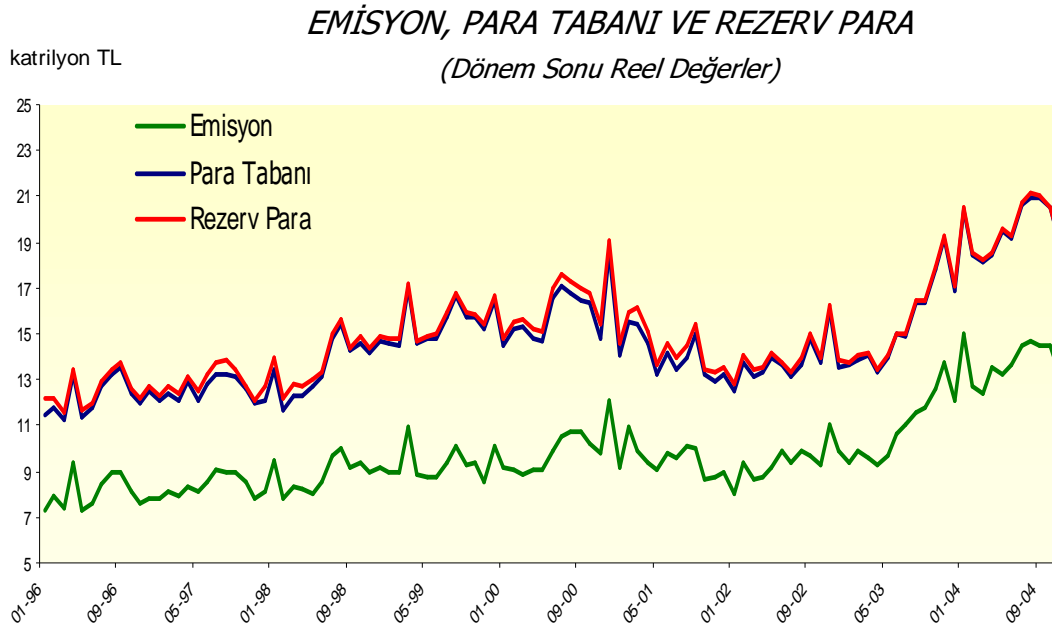
Enflasyonda düşüş ve güven artışı

Enflasyon beklentileri ve risk priminin düşmesi

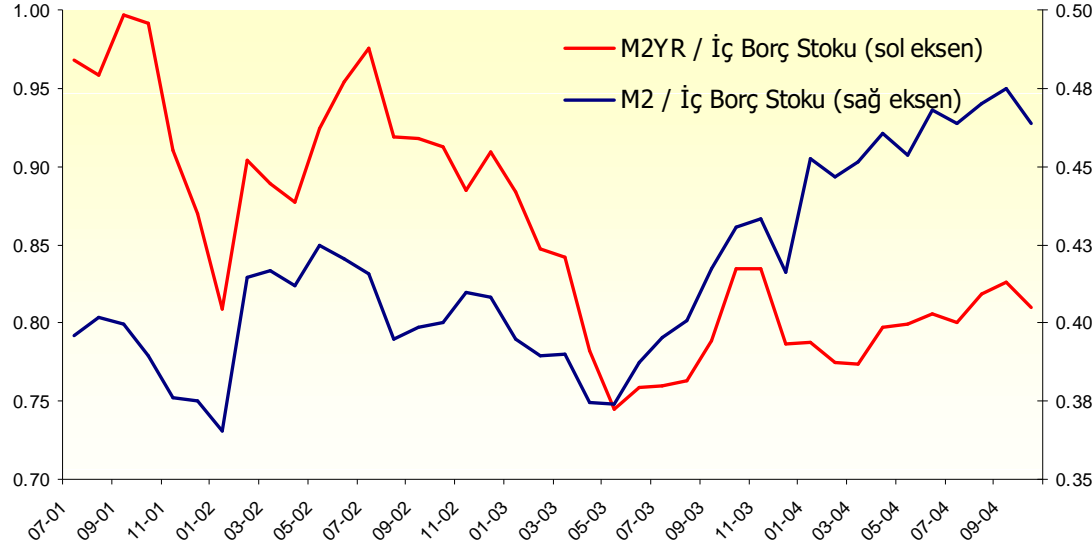
Para talebi; nakit talebinde artış:
Emisyonda artış

Kaynak: IMF Niyet Mektubu, TCMB

Piyasalar – TCMB Bilançosu

M2 ve M2YR'nin İÇ BORÇ STOKUNA ORANI

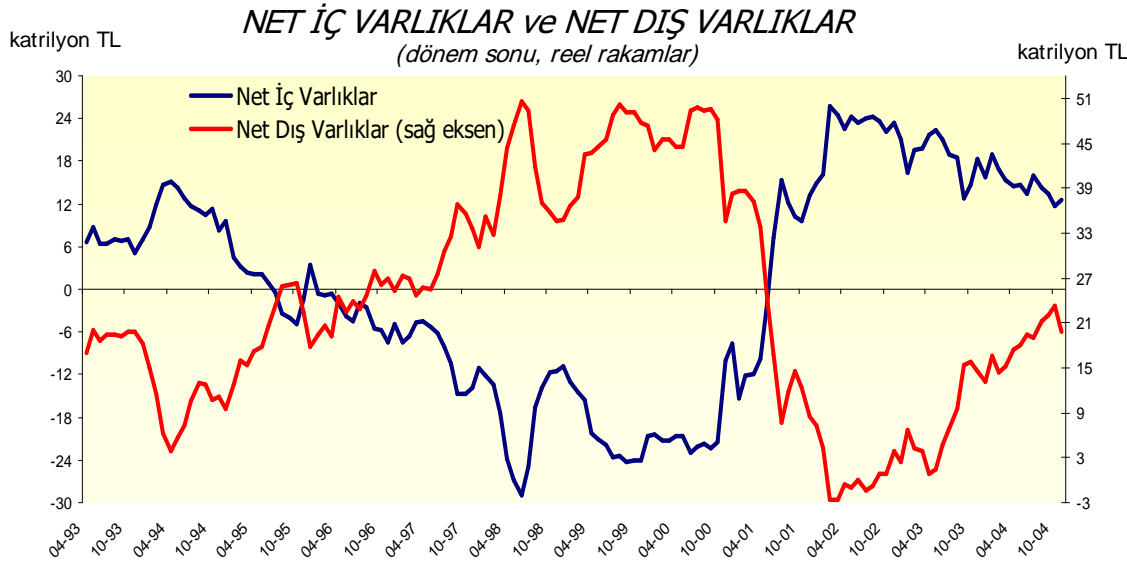

Derinleşen mali piyasalar

İç borç stokunun baskısı azalmaktadır.

- NİV kontrol altında seyretmiştir.
- NDV kaleminde kademeli artış gözlenmiştir.

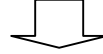
* Net İç Varlıklar = Stand-by Program tanımlı Net İç Varlıklar – Bankaların TL ve Döviz Mevduatları + Karşılıklar
Kaynak: TCMB

2005 YILI VE SONRASI
PARA POLİTİKASI
KUR POLİTİKASI
LİKİDİTE YÖNETİMİ

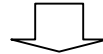
Genel Çerçeve

2005 yılı ve sonrasında para politikasının genel çerçevesi son üç yıla benzer olacaktır.

- Enflasyon; tek ve öncelikli hedef. Hükümet + TCMB
  - Temel politika aracı: Kısa vadeli faiz oranları
    - Dalgalı kur rejimi - politikası

Ayrıca, bağımsız Merkez Bankası politikalarının kurumsallaşmasına ve uygulanmasına yönelik daha ileri adımlar atılacaktır.

Son üç yıl: 2002–2004

⇒ Örtük enflasyon hedeflemesi

2005

⇒ Açık enflasyon hedeflemesine geçiş süreci

2006 ve sonrası

⇒ Açık enflasyon hedeflemesi

2002 - 2004 Para Politikası

Son üç yıl: 2002 – 2004 ⇨ Örtük enflasyon hedeflemesi

**Neden
örtük
enflasyon
hedeflemesi?**

Neden döviz kuru çapa değil?

- Döviz kurunun çapa olması için gerekli güven yoktu; oluşması mümkün değildi.

Neden parasal hedefleme değil?

- Kronik enflasyon ortamında para talebinin tahmini zor.
- Parasal göstergelerle enflasyon arasındaki ilişki zayıf ve istikrarsız.

2002 - 2004 Para Politikası

Son üç yıl: 2002 – 2004 ⇨ Örtük enflasyon hedeflemesi

**Neden
örtük
enflasyon
hedeflemesi?**

Neden açık enflasyon hedeflemesi değil?

- 2000 yılından bugüne üzerinde çalışılıyor.
- Açık enflasyon hedeflemesi rejiminin **koşulları mevcut** değildi:

Mali baskınlık; hassas kamu borcu dinamikleri nedeniyle aktarım mekanizması istenildiği gibi çalışmıyor, para politikasının etkinliği, kısa vadeli faiz-uzun vadeli faiz ilişkisi istenilen düzeyde değil.

Ekonomi yapısal dönüşüm sürecinin başında; reformlar henüz yapılıyor.

Güvenilirliğin tesisi ve beklentilerin yönetimi; politikalara yeterince güven yok, vadeler çok kısa, ekonomi şoklara dayanıklı değil.

Politikalar tam anlaşılmış değil; TCMB anlatıyor: Raporlar, duyurular, sunumlar

- dalgalı kur rejimi,
- enflasyonla mücadele / sıkı maliye politikası büyümeyi engellemez,
- sürdürülebilir büyümenin önündeki en önemli engel enflasyondur,
- yapısal reformlar hayati önemdedir.

Kavramların tanıtılması gerekiyor; TCMB yapıyor: Raporlar, duyurular, sunumlar

- sürdürülebilir büyüme,
- beklentilerin önemi,
- muhtelif enflasyon göstergeleri, çekirdek enflasyon,
- mevsimsellik.

2005 ve Sonrası Para Politikası

2005

⇒ Açık enflasyon hedeflemesine geçiş süreci

2006 ve sonrası

⇒ Açık enflasyon hedeflemesi

**Açık enflasyon
hedeflemesine
neden 2006
yılında
geçiliyor?**

• Sıkı maliye politikasının bugüne kadar kararlılıkla uygulanması ve ileride de bu yapının devam etmesi ile; **mali baskınlığın daha da azalması**, kamu borcunun enflasyon hedeflemesini tehdit etmeyecek bir düzeye düşürülmesi, para politikasının etkinliğinin artması ve aktarım mekanizması kanallarının özellikle kısa – uzun vade faiz ilişkisinin güçlenmesi öngörülmektedir.

• **Reformların sonuçları** alınmaya başlanmıştır. Ekonomideki kırılğanlıklar azalmakta ve ekonomimiz şoklara daha dayanıklı bir hale gelmektedir.

• Uygulamalar ile önemli ölçüde **güven tesis edilmiş**, bekleyiş yönetiminde büyük mesafeler alınmış, vadeler uzamaya başlamıştır.
• **Enflasyondaki düşüşün kalıcı** olduğuna ilişkin güvenin artması ile enflasyon hedefi güvenilir bir çapa haline gelmektedir.

• **IMF anlaşması, orta vadeli ekonomik program ve AB'yle müzakere sürecinin** ileriye yönelik güven ve perspektif oluşmasına önemli katkılarda bulunması beklenmektedir.
• Bu yapı, makro ekonomi politikalarının bir bütün olarak koordinasyonunu sağlayarak güvenilirliğin korunması ve güçlenmesini destekleyecektir.

2005 ve Sonrası Para Politikası

PARA POLİTİKASI NASIL UYGULANACAK?

Hedefler

- Geçmişte olduğu gibi **2005** yılında da **enflasyon** hedefi **tek ve öncelikli** hedef olacaktır. Yanı sıra, **parasal büyüklükler** de yakın bir şekilde **takip edilecektir**:
  - Para Tabanı, Net Uluslararası Rezervler: Performans kriterleri
  - Net İç Varlıklar: Gösterge niteliğinde hedef
- **2006** ve sonrasında: Açık enflasyon hedeflemesi.

Karar alma sürecinin kurumsallaşması:

Para Politikası Kurulu'nun etkinliği artırılacaktır.

Temel Strateji:

- Faiz kararlarının **zamanlaması** ve **yönünün** daha **şeffaf** ve **öngörülebilir** hale getirilmesi
- Karar alma sürecinin diğer unsurları hakkında daha fazla **bilgi paylaşımı**

- 2005 Ocak ayından itibaren Para Politikası Kurulu (PPK) her ayın 8'inde saat 15:00'de Başkan'ın başkanlığında toplanacaktır.
- Olağan toplantı gündeminde enflasyon eğilimi ve iç-dış ekonomik gelişmeler değerlendirilecektir.
- İlgili birimler gelişmeler hakkında hazırladıkları raporları PPK'na sunacaklardır. Hazine Müsteşarlığı ise maliye politikası ve borçlanma stratejileri hakkında bilgi verecektir.

2005 ve Sonrası Para Politikası

PARA POLİTİKASI NASIL UYGULANACAK?

Karar alma sürecinin kurumsallaşması:

Para Politikası Kurulu'nun etkinliği artırılacaktır.

- PPK'nda yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, faiz oranına ilişkin kararlar verilecek, PPK tavsiye veren bir konumda olacaktır.
- **2006 yılında** açık enflasyon hedeflemesi rejimine geçilmesini takiben **faiz kararları PPK'nda oylanacak** ve buna göre karar alınacaktır.

- Faiz oranlarında herhangi bir değişiklik yapılmassa dahi PPK toplantısını takip eden işgünü sabahı saat 9.00'da, alınan karar ilan edilecektir.

- İki karar dönemi arasındaki bir aylık süreçte olağanüstü bir gelişme olmadıkça faiz oranlarına ilişkin bir değişiklik yapılmayacaktır.

2005 ve Sonrası Para Politikası

PARA POLİTİKASI NASIL UYGULANACAK?

Karar alma sürecinin kurumsallaşması:

Bilgilendirme ve iletişim politikası etkin olarak kullanılacaktır.

- PPK toplantısı sonrası iki gün içinde faiz kararının gerekçesi niteliğinde olan ve TCMB'nin ekonominin genel görünümüne ilişkin değerlendirmelerini içeren bir açıklama yapılacaktır.
- Düzenli olarak yayımlanmakta olan "Enflasyon ve Görünüm" adlı basın duyurusu da bu açıklamanın içinde yer alacaktır.
- **2006 yılı ve sonrasında** PPK toplantılarının özetleri de yayımlanacaktır.

- **2005 yılında** üç ayda bir Para Politikası Raporu yayımlanmaya devam edilecektir.
- **2006 yılı ve sonrasında** ise Para Politikası Raporu'nun yerini "Enflasyon Raporu" alacak ve bu rapor kapsamında enflasyona ilişkin niceliksel tahminler de verilecektir.

Kur Politikası

2005 yılında da Merkez Bankası rezerv biriktirme amacını gerçekleştirmeye devam edecektir.

TCMB neden rezerv biriktirmek istiyor?

- Yüksek düzeydeki kamu kesimi **dış borç servisi**.
- Bilançomuzda yer alan **maliyeti yüksek döviz yükümlülüklerini** uzun vadede aşamalı olarak azaltmak: İşçi dövizleri; 2002'den beri bu hesaplara ilişkin faiz politikası bu yönde.
- Güven tesisi.

AB üyelik müzakere sürecinin başlaması ve IMF ile yeni anlaşma yapılacağıın ilan edilmesi;

↓
**Ters para ikamesi,
Sermaye girişi**

sürecinin belirginleşmesini takiben oluşacak döviz arz fazlasının çekilmesi için, daha önce olduğu gibi **seviyeyi etkilemeden, dalgalı kur rejimi ile tutarlı günlük döviz alım ihaleleri** düzenlenecektir.

• İhale programı:

- İhaleler 22 Aralık 2004 tarihinde başlayacaktır.
- Günlük ihale tutarı 15 milyon ABD doları olacaktır.
- İhaleyi kazanan kuruluşlara ihale ortalama fiyatı üzerinden kazandıkları miktarın iki katı opsiyon kullanma imkanı sağlanacaktır.
- Dışsal bir şok ya da öngörülemeyen gelişmeler nedeniyle piyasada derinliğin kaybolması halinde, önceden duyurularak döviz alım ihalelerine ara verilebilecektir.

**Rezerv
Biriktirme
Amaçlı
Müdahaleler**

Kur Politikası

2005 yılında da Merkez Bankası rezerv biriktirme amacını gerçekleştirmeye devam edecektir.

**Rezerv
Biriktirme
Amaçlı
Müdahaleler**

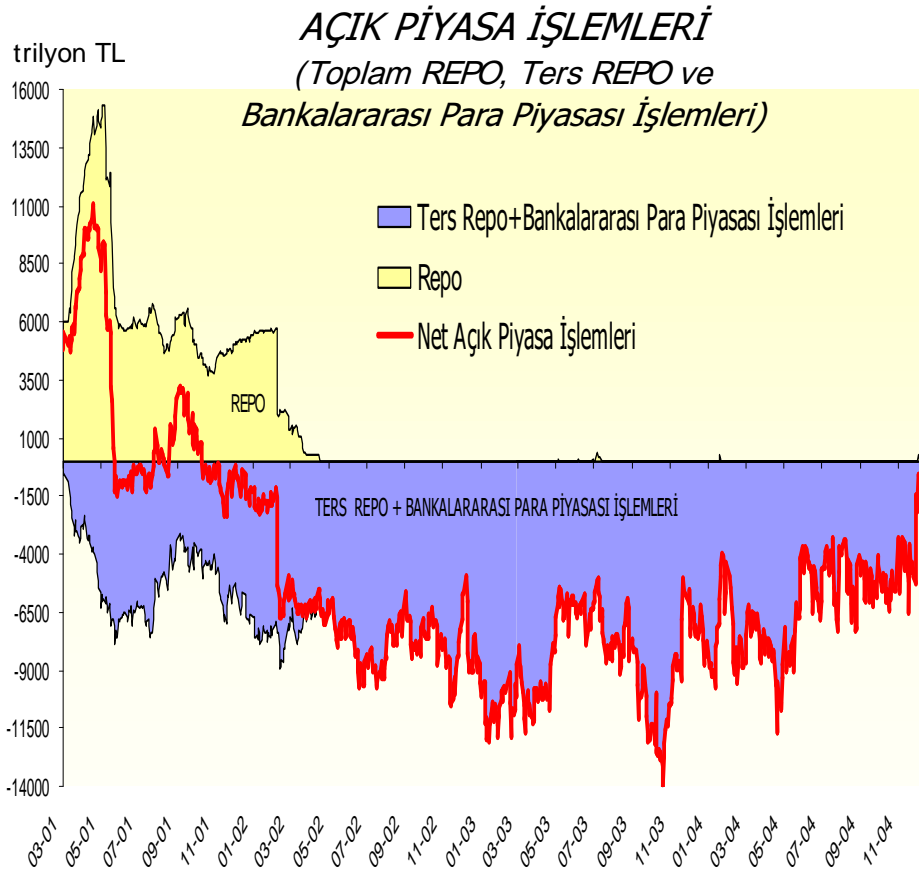
İhale süreci;

- İhale numarası saat 13:30'da Reuters – CBTQ sayfasında ilan edilecek,
- İhale teklifleri 13:40 – 14:00 arasında verilecek,
- İhale sonuçlarının CBTQ sayfasında ilanından sonra, 14:30'a kadar opsiyon hakları kullanılabilir.

Ayrıca, döviz kurundaki oynaklık yakından takip edilecek; TCMB, herhangi bir yönde aşırı oynaklık oluşması durumunda oynaklığın nedenlerini de değerlendirerek piyasaya doğrudan müdahale edebilecektir.

Likidite Yönetimi

Piyasadaki likidite 2001 krizi sonrası, Hazine ve kamu bankaları operasyonları nedeni ile, fazla idi.

Kaynak: TCMB

- Para tabanı artışı,
- Hazine'nin TCMB'na itfası,
- Hazine'nin net döviz borcu ödeyicisi olması.

2004 yılında söz konusu likidite azalmaya başlamıştır.

Ocak 2004'de ⇨ 8.8 katrilyon

17 Aralık 2004 ⇨ 1.4 katrilyon

Likidite Yönetimi

2005 yılı ilk çeyreğinde likiditenin eksiye dönmesi beklenmektedir.

2005 yılında piyasadaki likiditeyi;

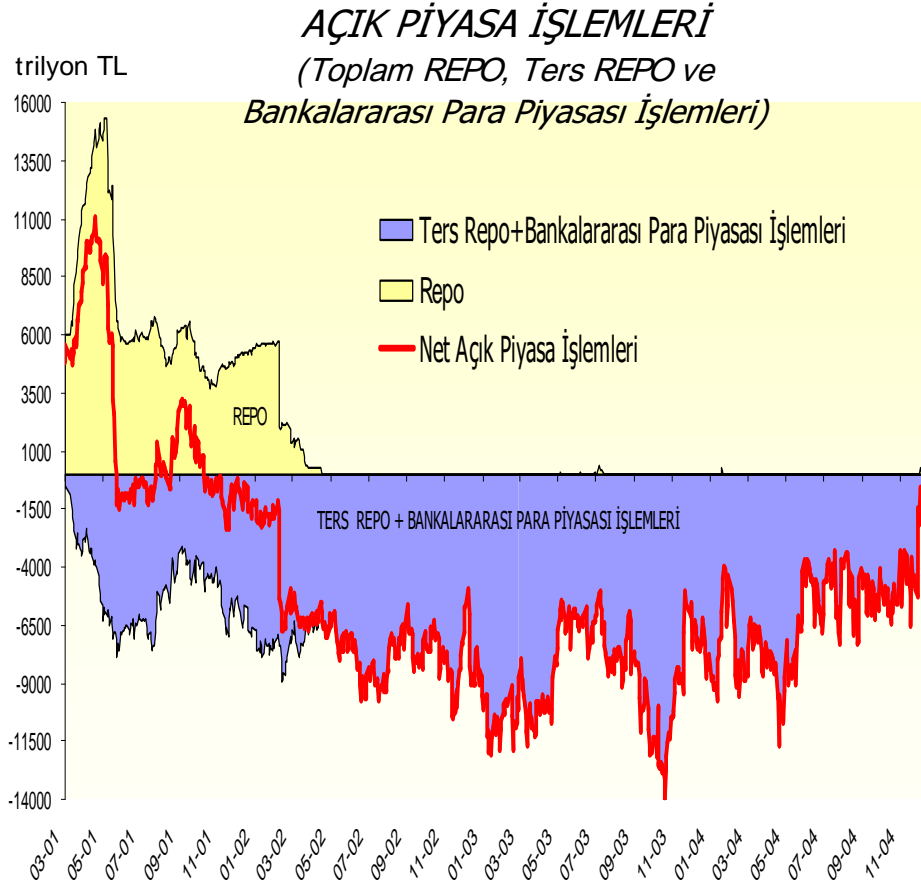
Azaltacak unsurlar:

- Para tabanı artışı,
- Hazine'nin TCMB'na olan kupon ve anapara itfaları,
- Hazine hesaplarındaki artış,
- Hazine'nin TL borçlanarak gerçekleştireceği net döviz cinsi borç ödemeleri.

Artıracak unsurlar:

- TCMB döviz alımları,
- TCMB'nın zorunlu karşılıklara yapacağı faiz ödemeleri.

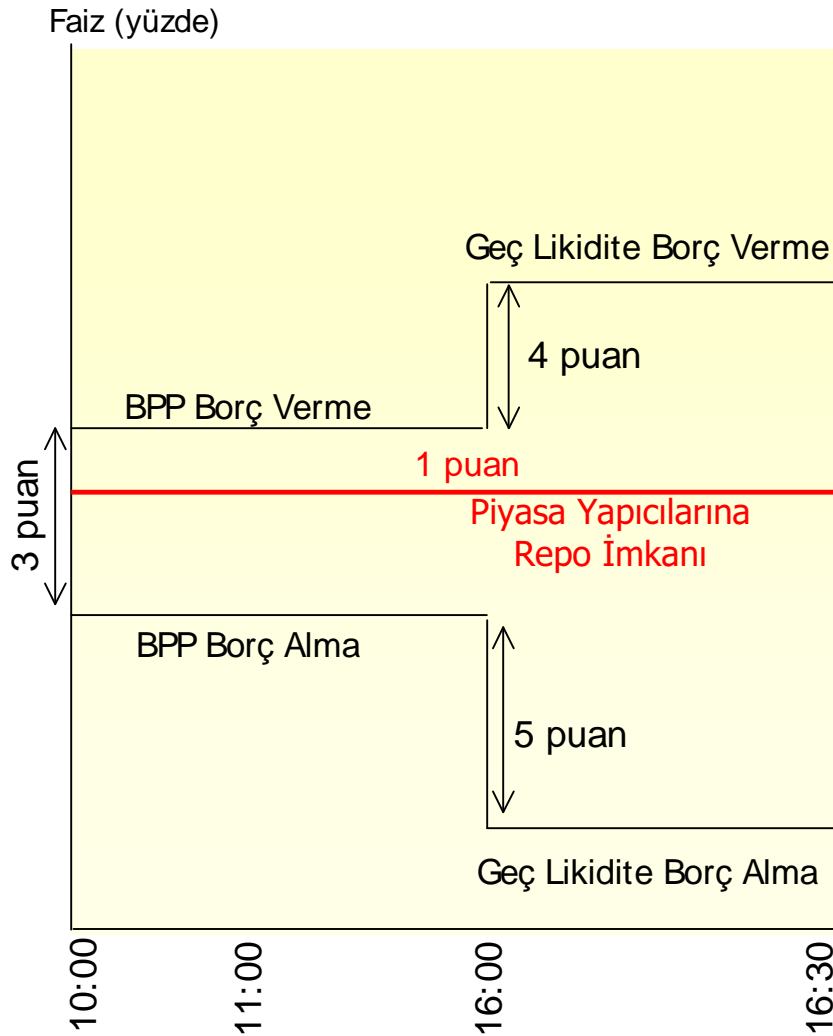
Piyasanın TCMB'na borçlu hale gelmesi para politikasının etkinliğini artıracaktır.

Kaynak: TCMB

Likidite Yönetimi

Bu çerçevede TCMB likidite yönetim stratejisinin esasları yeniden belirlenmiştir:

• TCMB, Bankalararası Para Piyasası'nda (BPP) borçlanma ve borç verme faiz oranlarını ilan etmeye devam edecektir.

- Mevcut durumda 4 puan olan borçlanma – borç verme oranları arasındaki faiz farkının 3 puana indirilmesi planlanmaktadır.

- İşlemler saat: 10:00 – 12:00 ile 13:00 -16:00 arasında gerçekleştirilecektir.

- Bankalar limitsiz borç verirken, limitleri dahilinde borç alabileceklerdir.

• Geç likidite penceresi uygulaması sürdürülecektir.

- Mevcut durumda 4 puan olan Merkez Bankası gün içi borç verme faizi ile geç likidite borç verme faizi arasındaki farkın korunması,

- Merkez Bankası'nın gün içi borçlanma faizleri ile geç likidite borçlanma faizleri arasındaki 13 puanlık farkın ise yaklaşık 5 puana düşürülmesi planlanmaktadır.

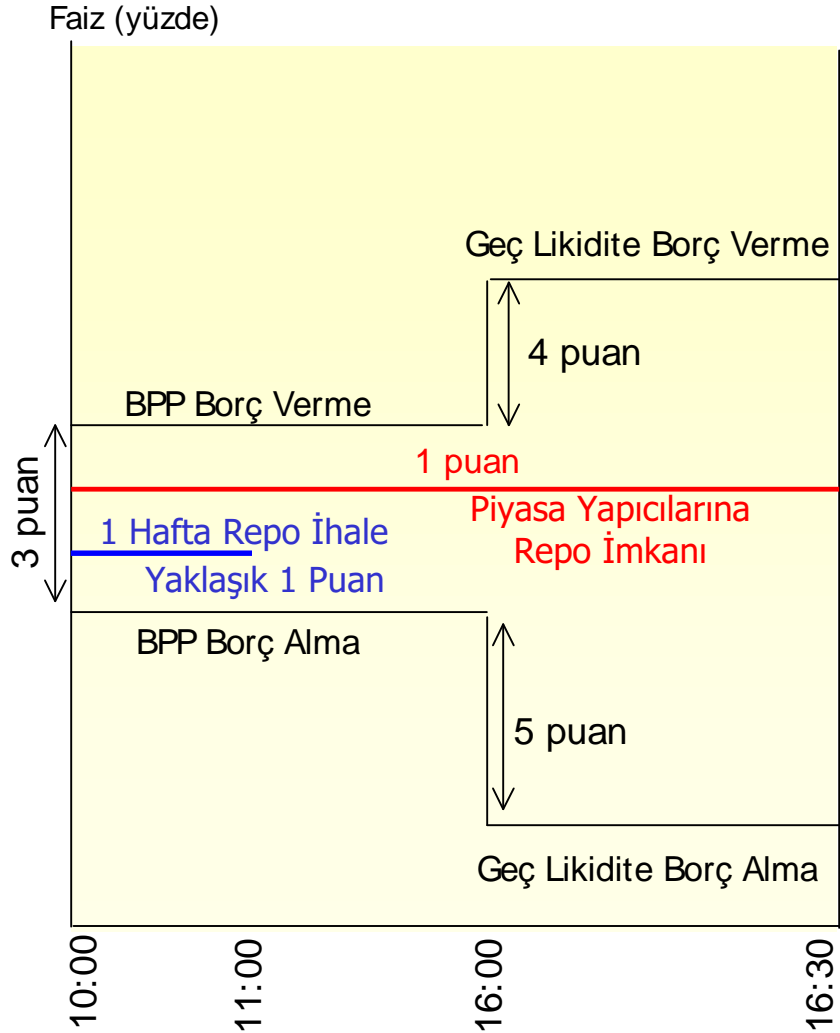
• Piyasa yapıcısı bankalara tanınan likidite imkanları devam edecektir.

- Mevcut durumda BPP borç verme faiz oranından 2 puan düşük olan gecelik ve haftalık repo imkanı faiz oranının yaklaşık 1 puan düşük olacak şekilde belirlenmesi planlanmaktadır.

- İşlem saatleri BPP ile aynıdır.

Likidite Yönetimi

Bu çerçevede TCMB likidite yönetim stratejisinin esasları yeniden belirlenmiştir:

- Piyasadaki likidite sıkışıklığının belirginleşmesi ile birlikte **İMKB REPO** piyasasındaki **işlemlere son verilecek** ve **likidite yönetimi** asıl olarak TCMB bünyesinde **1 haftalık REPO** ihaleleri ile gerçekleştirilecektir.
  - Likidite sıkışıklığının olduğu günlerde geleneksel ihale yöntemi ile ihale miktarı açıklanarak 1 hafta vadeli REPO ihalesi düzenlenecektir.
  - İhale 11:00'da gerçekleştirilecek, 11:30'da sonuçları ilan edilecektir.
  - İhalede miktar belirlenirken, ortalama faiz oranının BPP'nda belirlenen TCMB borçlanma faiz oranının yaklaşık 1 puan üzerinde oluşmasına özen gösterilecektir.
  - Gün içinde likiditenin öngörülemez nedenlerle aşırı azalması ve para piyasası faizleri üzerinde baskı yaratması halinde "**gün içi repo**" ihalesi de açılabilir.

Likidite Yönetimi

Bu çerçevede TCMB likidite yönetim stratejisinin esasları yeniden belirlenmiştir.

Likidite Yönetimi

- Likidite açığının ortaya çıkması ile birlikte piyasalardaki referans faiz oranı TCMB borçlanma faizi değil, borç verme faizi olacaktır.
  - Bu çerçevede, referans alınan faiz sadece **teknik nedenlerle** yükselmiş olacaktır.
  - Bu durumun yaratabileceği olumsuzlukların önüne geçilebilmesi amacıyla TCMB, önümüzdeki dönemde likiditenin artıdan eksiye geçtiği aşamada faiz oranlarını gözden geçirebilecektir. Bu durum, para politikasının gevşetilmesi ya da sıkılaştırılması anlamına gelmemektedir.

- 2001 yılından bugüne TCMB bankaların maliyetlerini azaltma politikaları izlemektedir.
  - Bu kapsamda, likidite yönetiminde daha da esneklik sağlanması amacıyla, bankalara, zorunlu karşılıkların **tamamını serbest tevdiat hesaplarında** iki haftalık ortalama şeklinde tutma imkanı tanınması planlanmaktadır.

Likidite Yönetimi

Bu çerçevede TCMB likidite yönetim stratejisinin esasları yeniden belirlenmiştir.

Likidite Yönetimi

• **Dalgalı kur rejimi altında** likidite politikası, sabit/öngörülebilir kur rejimlerine göre daha rahat uygulanabilmekte ve **TCMB çok daha esnek ve süratli** hareket edebilmektedir.

• Ancak, mevcut koşullarda likidite bankacılık sistemi içinde yeterince **homojen dağılmamakta olup**, eksiye dönmesi ile birlikte likiditenin bankalararası dağılımı daha da önem kazanacak, **para piyasalarının etkin çalışması açısından ikincil piyasa işlemlerinin derinliğinin önemi artacaktır.**

• **Bu süreçte; bankacılık sisteminin**, likiditenin akışkanlığını sağlamak amacı ile **risk prensipleri doğrultusunda gerekli önlemleri alması** önem taşımaktadır.

Finansal İstikrar - Merkez Bankası

Merkez Bankası, mevcut likidite yönetimi politikasına ek olarak, finansal istikrarın tehlikeye girdiğini gördüğü anda gerekli diğer tedbirleri de, geçmişte olduğu gibi 2005 ve sonrasında da vakit geçirmeden alacaktır:

TL para piyasasında;

- "Geç Likidite Penceresi" faiz oranları düşürülmekte,
- Bankalara teminat karşılığı limitsiz olarak gerekli likidite sağlanmakta,
- İMKB Repo / Ters Repo Pazarında O/N vadede fonlama yapılmaktadır.

Döviz piyasasında;

- Döviz deposu faiz oranları düşürülmekte,
- Olası yabancı para banknot talebini karşılamak üzere, efektif mevcudu artırılmakta,
- Piyasa likiditesinin azalması veya istikrarı bozucu spekülatif hareketler sonucu döviz kurlarında görülebilecek her iki yöndeki aşırı dalgalanmalara müdahale edilebilmektedir.

Ödeme Sistemlerine ilişkin olarak;

- TCMB nezdindeki tüm piyasalar ile EFT ve EMKT sistemleri işlemler tamamlanıncaya kadar açık tutulmaktadır.

Finansal İstikrar – Kurumsallaşma

Ancak, finansal istikrar sadece TCMB'nin çabası ile sürdürülemez.

:

Güçlü kurumlar ile sağlıklı, gelişmiş ve derin finansal piyasalar

- Finansal kriz riskini azaltır.
- Büyümeyi ve refahı artırır.

Bu kapsamda,

- Tutarlı ve doğru makro ekonomik politikalar
- Uygun yasal düzenlemeler ⇨
  - Sözleşmelerin yerine getirilmesini garanti eden ve mülkiyet haklarının uygulanmasını sağlayan bir yasa sistemi,
  - Etkin denetim mekanizmaları
- Gelişmiş kamu borçlanma yönetimi ⇨
  - Finansal derinleşmeye katkı,
  - Verim eğrisi oluşması
- Güvenilir ödeme sistemleri ⇨
  - Operasyonel etkinliği, güvenilirliği, hızı ve doğru zamanlamayı artırıcı,
  - Hem finansal hem de sistematik riskleri azaltıcı reformlar
- Bankacılık reformunun devamı ⇨ Güçlendirilmiş bankacılık sektörü

finansal istikrar için vazgeçilmez unsurlardır.

YENİ TÜRK LİRASI

Yeni Türk Lirası (YTL)

**1 Ocak 2005'den itibaren paramızdan altı sıfır atılarak
Yeni Türk Lirasına geçilecektir.**

- Türk lirasından altı sıfır atılması, enflasyonun tek haneli rakamlara indirilmesindeki kararlılığın bir göstergesidir.
- Parasal ifadelerde 1970 yılına dönülmektedir ki, bu yıllar enflasyonun ortaya çıktığı yıllardır.
- Enflasyonist etkisi olması beklenmemektedir.
  - Yuvarlama Türkiye'de evelden beri vardır. Euro farklı bir örnektir.
  - Kuruşlar olası yuvarlamaları azaltacaktır.
  - Bir defaya mahsus bir durumdur, enflasyon ise sürekliliği ifade eder.
  - Perakende sektörü gibi rekabet yoğun sektörlerde, yuvarlamalar genel olarak aşağı doğru yapılmaktadır.
- Önemli bir nokta; % 1.1 olan Madeni Para / Emisyon oranının, operasyondan sonra Avrupa ülkeleri (Euro öncesi) ortalamasına doğru yükselmesi beklenmektedir.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

• YTL banknotların **basımı** ve şubelerimize **dağıtımı** devam etmektedir.

• Otomatik para çekme makinelerinin ve banknot sayım-ayrım-inceleme makinelerinin YTL'ye **uyumlu** hale getirilmesi amacıyla ilgili firmalara YTL banknotlar verilmektedir.

- Bankamızdaki banknot işleme **sistemleri de** YTL ile uyumlu hale getirilmektedir.

• Bankamız nezdindeki tüm **TL hesapların** YTL'ye dönüşümü, hesaplarda ve programlarda Kuruş bazlı değişikliklerle ilgili hazırlıklar yapılmaktadır.

• **EFT/EMKT** sisteminde tamamlanmış olan uyumlaştırma çalışmalarına ait testler sonuçlandırılmıştır.

• **YTL banknotların ön yükleme** ve **madeni para alt yükleme** ile ilgili çalışmalara başlanmıştır.

• TCMB şubelerinin tahsilat ve tediye işlemlerine ilişkin **düzenlemeler** hazırlanmaktadır.

• Eğitim faaliyetleri ve tanıtım kampanyamız devam etmektedir.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

**Türkiye
Cumhuriyet
Merkez
Bankası**

Döviz kurlarının gösterimi:

- Döviz kurları, noktadan önce ve sonra kullanılan **rakam sayısı toplamı 5** olacak şekilde ilan edilecektir.

Euro döviz satış kuru 1.781.000 TL → 1,7810 YTL

- Nominal değeri düşük bazı para birim değerlerinin olumsuz yönde etkilenmemesi için, **noktadan önce sıfırın yer aldığı kurlarda, noktadan sonra 5 basamak** olacaktır.

Norveç Kronu döviz satış kuru 213.830 TL → 0,21383 YTL

- Nominal değeri oldukça düşük olan **Rumen Leyi** ve **İran Riyali** ile birlikte **Japon Yeni'ne** ilişkin kur, **100 birim** üzerinden ilan edilecektir.

Japon yeni döviz satış kuru 13.333 TL → 1,3333 YTL

Uluslararası Para Kodu:

“TRL” → “TRY”

- TRY, 1 Ocak 2005'e yakın tarihlerde Uluslararası Para Kodları Listesinde yer almaya başlayacaktır.
- Her iki para kodu da 2005 yılı boyunca işlev görecektir.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

Bankalar ve Özel Finans Kurumları

- Bilgisayar programlarında, ATM'lerde, POS terminallerinde, banknot işleme sistemlerinde, gişe tipi sayım ve tetkik makinelerinde ve diğer bilgi işlem programlarında gerekli **uyum** sağlanmalıdır.

ATM'ler;

- 2005 yılında hem TL hem YTL verebilecektir.
  - **Mümkün olduğunca YTL bulundurulmalıdır.**
- Uyum için firmalara YTL teslimatı, 28 Ekim 2004.
- Bankalara ve ÖFK'lara ön ve alt yükleme, Aralık 2004.
  - **Bankaların şubelerine dağıtımı önemlidir.**
  - **Bankalar da kurumsal müşterilerine alt yükleme yapabilir.**

- TL cinsinden tutulan tüm **hesaplar otomatik olarak YTL'ye** dönüşecektir.

Kredi Kartları;

- Ekstreler ve işlemler 1 Ocak 2005'den itibaren otomatik olarak YTL'ye dönüşecektir.

Mevduat + Repo;

- TL cinsinden kayıtlar otomatik olarak YTL'ye dönüşecektir.
- Eski cüzdanlar aynı kalacak, işlendikçe YTL'ye dönüşecektir.
- Yenileri YTL cinsinden verilecektir.

Yatırım Fonları;

- Birim fiyatlar YTL cinsinden 6 haneli olarak belirlenecektir.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

Bankalar ve Özel Finans Kurumları

31 Aralık 2004 tarihinde;

- Teknik çalışmaların yapılabilmesi için bazı bankacılık hizmetlerinde geçici – kısa süreli kesintilerin olması öngörülmektedir.
- Kesinti süresi, bankalar arasındaki teknolojik altyapı, prosedürler ve işlem önceliklerindeki farklılıklara bağlı olarak değişebilecektir.
- Kesinti süresi: (7 Aralık 2004, TBB duyurusu)
  - Bankalararası Kart Merkezi sisteminde 31 Aralık gecesi 5 dakika olacaktır.
  - Kredi kartı hizmetlerinde 1 saat olması beklenmektedir.
  - ATM, internet ve telefon bankacılığı ile 24 saat açık şube hizmetlerinde 31 Aralık 2004 akşamından itibaren ortalama 4 saat olması beklenmektedir.

- Müşterilerin **bilgilendirilmesi gerekmektedir.**

- YTL banknot ve madeni paraların **tanıtımına** katkıda bulunulması beklenmektedir.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

Şirketler ve İş Dünyası

- Bilgi işlem merkezlerinin ve gerekli yazılımların dönüşümü çok önemlidir.

- Bilişim teknolojileri alt komitesi oluşturulmuştur: Kurumlar, şirketler ve yazılım şirketlerinin ortak çalışma platformu.

- Yazar kasaların uyumu sağlanmalıdır.

- **Maliye Bakanlığı'nın Tebliği** 15 Mayıs 2004 tarihinde yayımlanmıştır.

- Cihazların en geç 31 Mart 2005 tarihine kadar YTL'ye uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

- Vatandaşların dönüşüm yapılabilecek cihazları YTL'ye uyumlu hale getirmeleri, dönüşümü yapılamayacak kadar eski olanları ise yenilemeleri gerekmektedir.

- Satın alınan cihazlar için **yüzde 100'e kadar amortisman ayırarak** tamamının gider yazılabilmesi imkanı getirilmiştir.

- Mevcut durumda kullanımda yaklaşık 1 milyon adet ödeme kaydedici cihaz mevcuttur. Son değiştirme günü beklenmemelidir.

- Stok takibi, muhasebe, kasa işlemleri, fatura ve makbuz üretimi, otomatik tartı ve fiyatlama **programlarında** gerekli değişiklikler yaptırılmalıdır.

Yeni Türk Lirası - Hazırlık Çalışmaları

Şirketler ve İş Dünyası

- Kasiyerlerin YTL banknotların gerçeklik kontrolü konusunda **eğitilmeleri** gerekmektedir.

- Fiyatlar, **etiket ve tarife listelerinde** TL ve YTL üzerinden ayrı ayrı gösterilecek şekilde düzenlenmelidir.

- **Çek ve senet** işlemleri ile ilgili bilgi edinilmelidir.

- Bankamız ve T.C. Adalet Bakanlığı görüşleri www.ytl.gen.tr sitesinde yer almaktadır.

- 1 Ocak 2005 tarihinden sonra eski çek karneleri, üzerinde bulunan TL ve Türk Lirası ibareleri keşideci tarafından YTL ve Yeni Türk Lirası'na göre düzeltilerek, paraflanmak suretiyle kullanılabilir. Adalet Bakanlığı görüşüne göre;

TL		
2004	2005	Sonuç
Keşide ve İbraz		İşlem Görür
Keşide	İbraz	İşlem görür
İbraz	Keşide	İşlem görür
	Keşide ve İbraz	İşlem görür

YTL		
2004	2005	Sonuç
Keşide ve İbraz		İşlem Görmez
Keşide	İbraz	İşlem görür
İbraz	Keşide	1 Ocak 2005'den sonra
	Keşide ve İbraz	İşlem görür

- Çek bedeli hem yazı, hem de rakam ile gösterilir ve iki bedel arasında fark bulunursa yazı ile belirtilen tutar geçerli olacaktır.

2005 YILINDA PARA VE KUR POLİTİKASI

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Aralık 2004